

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... frt 10.—

Félévre ... » 5.—

Negyedévre ... » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adnak vissza.

— Budapest, Márczius 13. —

Csáky István gróf.

I.

Pisztoly dördül egy Andrassy-uti palotában és az országház homlokzatára kitűzik a fekete zászlót. Nincs ennél egyszerűbb dolog a világon. És igen egyszerű az is, ami ezután következik. A képviselőház részvételének jegyzőkönyvi kifejezést ad és aztán kiírják az új választást. Annak az üresen maradt helynek a betöltésére akad ember nem egy, hanem akárhány. S mire aztán beleül az új ember, a régi nem is létezett már. S a fekete lobogó a képviselőház kamrájában is rég elfelejtette már, hogy valaha Csáky István gróf gyászos halálát hirdette.

A nekrológ-írónak nem sok dolgot nyújt élete. Fiatal volt, még az első lépését sem tette meg a nyilvános életben. Nem is ismerte őt a nagy tömeg, mely mintha csak arra születnék, hogy a nagy emberek koporsóit kövesse. Fiatal volt mint egy hősszerelmes, ábrándos, idealista, nagyravagyó, voltak tervei és voltak álmái, miket ragyogó színekben festett ki magának s hirtelen egyet fordult vele a világ, egy titkos tragédiának utolsó felvonása volt első feltűnést keltő szereplése az életben.

Nem is szerepel többé. Csak árnya kísért még ott az Andrassy-uti palotában, hol lábujjhegyen lépdel a szomorúság. A szülők fájdalmát nem lehet jegyzőkönyvileg kifejezni. Belevájódik az mélyen a szívbe, s ha a seb beheged is, a fájdalom elevenen van mögötte eltemetve. És ott kísért még a szerkesztőségi szobákban, ahol mi mindenhez hozzászóló charlatanok ülünk s minden új rejtélyhez új alkalmi filozofémát találunk ki.

Mi vagy te Halál, mi vagy te Élet? Mi vagy te szörnyű hatalom, mely kényszerít az Életet, hogy önönmagáról lemondjon? Bűn, gyávaság, hősiesség, erény, erő vagy gyöngeség szorítja-e homlokunkhoz a gyilkos fegyvert? Vagy valamennyi együtt, vagy hol az egyik, hol a másik? Több oka van-e az éhes embernek az öngyilkossághoz, mint a jólakottnak? Nagyobb kine a szerelem kinja, mint a sorvasztó testi betegség? Szabad-e meghalunk óránk lepergése előtt, lehet-e tovább élnünk, ha életünk célját örökre eltévesztettük?

Félre ezekkel a hazugságokra csábító kérdésekkel. Nem tud rájuk felelni más, csak akinek a mellét átfurta

a saját kezével elsütött revolver golyója. S az sem tudja határozottan, miképen esett meg a dolog. Csak azt tudja, hogy éhes volt, hogy szerelmes volt, hogy kés, vagy revolver akadt a kezébe s addig-addig tartogatta, míg az elsült — magától? Vagy ő sütötte el? — nem bizonyos.

Az öngyilkosság kopott kelléktárából hiába válogatjuk ehhez az esethez a dekorációkat. Ha tragédia, titkos rugóit soha sem ismerjük föl a holt tényből. De tény az, hogy pénteken még terveket szőtt a szerencsétlen fiatal ember a jövőjéről. Tény az, hogy voltak ambíciói, melyeknek kielégítését nem várhatta mátol holnapra. S hogy e szerint az egész tragédia megindulásával, bolyodalmával és gyászos kifejtésével huszonegy óra alatt játszódott volna le.

Lehetséges ez?

Isten kezében van az életünk. Járunk az utcán a sima kövezeten, kellő biztonságban kovácsoljuk a terveinket. Nincs semmi bajunk és semmi bubánatunk. Az életet szeretjük és élvezzük. S egyszer csak egy tégladarab esik a fejünkre, vagy egy véredény pattan el pihegő szívünkben s vége mindennek! Egyszerű dolog ez és — mindennapi. Nem tragédia, hanem szerencsétlenség.

És én nem tudok hinni a fiatal Csáky gróf tragédiájában sem. Ez a mi csodálatos agyunk, az istenség remeke, a leggyarlóbb szerszám a világon. Jaj annak, kinek e szerszáma megromlik, kipattan benne egy véredény, megdagad benne egy sejt és a mi jó, azt rossznak nézzük s a halált életnek tekintjük. Lehet, hogy a szerencsétlen gróf tollhoz akart nyulni és — revolver akadt a kezébe....

Szombaton történt a szerencsétlenség és most szombaton a mindszeri családi sirboltban egy üres sirhellyel kevesebb. Elfoglalta az, kinek a széke üresen maradt a Sándor-utcai házban. Istenem, milyen szörnyen egyszerűen történik minden! Azt hittük, hogy arról a barna padhelyről évek múltán belekerül majd a piros bársonyszékbe, melyen édes atyja ül s hogy a természet rendje szerint valamikor, sok-sok esztendő múltán, gyászos szívvvel ő fog előbb egy koporsót elkísérni abba a komor épületbe, mielőtt őt fogják siratni. De »kizökkent az idő rendes medréből és a természet rendje visszássá vált.« Vigasztalja meg az idő azokat, kikre ebből a zökkenésből a legsúlyosabb veszteség hárult!

X.

II.

A szarvasi pályaházban találkoztam vele.

A főszolgabíró bemutatott bennünket egymásnak.

— Budapestre tetszik?

— Igen.

— Akkor tán együtt utazhatnánk?

— Ugy lesz gróf ur, még ha alkalmatlan is volnék Önnek, mert csak egyetlen I. osztályú coupé van a vonaton.

A gróf arcán bizonyos melancholicus közöny áradt el és miután ez a megjegyzésem válasz nélkül maradt, tartózkodó voltam.

A coupé ablakai zuzmarások voltak; nem lehetett kilátni rajtuk, így hát egymásra voltunk utalva, de én nem akartam a discursust megkezdeni.

A gróf kérdezte tőlem, hogy miután hideg van a coupéban, nem fogadnám-e el az ő uti takarójának egy részét; elfogadtam és miután cigarettára gyújtottunk, nyájasabbnak találtuk a légkört, a szokott banális szólásformák után csakhamar mély beszélgetésbe eredtünk.

*

Szólnokon újságokat vettünk. Én a Dóczy »Fin de siècle« című karácsonyi tárczájára figyelmeztettem a fiatal grófot; ő elolvasta azt és letéve az újságot, csak ennyit mondott: — »Igaza van Dóczynak, — ez a generáció nagyon fáradt; nagy küzdelmekre képtelen.«

E perczben szemeibe tekintettem és jól szemügyre véve szép, intelligens, de már is redőkkel barázdált arcát és szenvtelen tekintetét, úgy tűnt fel nekem, mintha ennek az ifjú főurnak az arcza volna leghűbb illusztrációja iménti kijelentésének. Azt a kifejezést árulta el az arcza, a melyet a francia így jelez: *trop tendu*.

*

Azután áttértünk az ő képviselői jelöltetésére, akkor jött tudni illik ennek előmunkálataiból.

Én — aki kerületében sok kortes-csatát vívtam meg már, — sok tudni valóról informáltam.

Ő bizonyos félszszel, bizonyos lelki pruderával hallgatta beszédemet, meglátszott rajta, hogy irtózik egy kissé azoktól a fegyverektől, amelyeket minden választáshoz fel kell öltetni.

»No, no, ne tessék olyan nagyon ijedezni, a gróf ur akár le se vesse a keztyűt; ezeket a dolgokat majd elvégzik a kortesai, hanem hát azt mondani a szarvasi parasztnak, hogy p. o. a vízszabályozási adó nem magas és hogy nem a gátakat, hanem az adót kellene emelni, — az épen nem lenne tanácsos, még ha az embernek legszentebb meggyőződése volna is.

Ekkor láttam először a gróf ajkán egy parányi derűt, amely mintha mosolyhoz hasonlított volna.

Ez a fiatal ember nem tudott nevetni, pedig hangjában volt valami andalítóan kedves és magatartása, modora a diskrét tartózkodás mellett megnyerő gyöngédséget áruolt el.

*

Majd áttértünk a közdolgokra. Ő Szapáry miniszterelnököt a közvéleménynyel ellentétben igen nagy — bár nem alkotó — tehetségnek mondta. Tisza Kálmánról pedig azt jegyezte meg, hogy szereplésének emléke nagyon sokáig fog fen maradni és pedig nem annyira politikai alkotásainál fogva, mint azért, mert a ridegségig menő egyszerűsége, szívóssága nagyon megfelelt a magyar nép geniusának, amely a saját maga virtusait ünnepelte eme vezérében és megszokta azt, hogy van valaki, aki nehéz helyzetekben helyette gondolkodik.

*

Cigarettal kínáltam meg a grófot és amidőn azt jegyeztem meg, hogy ezek az én közönséges cigarettáim talán nem is fognak neki ízleni, — így felelt:

»Oh kérem, de sőt igen jók, én magam is házilag készítettem a cigarettáimat; a kaszinóban igen drágán adják azokat és engem bosszant az, hogy valamit háromszorosan árban fizessek meg, amihez olcsóbban juthatok.

Általában igen aggasztó tünetnek találom azt a költekező irányt, amely főuri köreinkben kezd meghonosulni; ez a pénznek tulságos hatalmat fog kölcsönözni és az a sivár plutokratikus szellem fészkei be majd magát nálunk is, amely az amerikai társas-életet már megmételtyezte.

Ilyen szellem mellett a gavallérság nem az érzület előkelő voltában fog nyilvánulni, hanem annak elismertetését majd csak a borraivalóra éhes szolgahad mosolyából lehet levezetni.«

*

Ilyen és hasonló, a dolgok elevenjére és mélyére ható megjegyzései voltak Csáky István grófnak; ilyen nézeteket csak egy komoly munkával töltött évtized érlelhet meg egy 24 éves ifjuban.

Öt órai utazás után Pestre érkeztünk és barátságos kényszerítással azzal váltunk el, hogy fogunk még találkozni.

Szegény fiu! 24 éves korban, mikor a többi magyar mág-nás lovat és asszonyt kerget, — nem szabad még filosofusnak lenni, ha könyv helyett ostort vesz el vala a kezébe, akkor talán most nem állnánk ravatalod mellett.

Bácskai.

Fenn.

— Immermann. —

Találkoznám csak egyszer veled

A távol erdős bérceken,

Hol kívülről ember nem élne,

Ott a szabad magasba' fenn.

Merengve, kéz a kézbe fogva,

Hallgatva mennénk mind tovább,

Mig nyomainkra a vadonba'

A hó boritná fátyolát.

És mi csak mennénk önfeledten,

S nem térnénk vissza sohasem,

— „Meghalltak ott fenn mind a ketten“.

Mondanák rólunk csendesen.

Esti csillag.

— Armstrong. —

Ha a nap már lehanyallott

És az alkonypir ragyog,

El-elnézem fent az égen

Az esthajnal csillagot.

S mint egy halkán zengő dallam

Rezdül által lelkemen:

Gondolj rá, hogy naplementén

Még egy csillagod legyen!

Szalay Fruzina.

A Rubin leányok.

Irta: BRÓDY SÁNDOR.

Éjjel az egyik Rubin leány felköltötte kis hugát: — Dóra, kelj föl, nem tudok aludni, jerünk ki a gangra!

Ruhát kaptak magukra és az öreg Rubinon át — apjuk a konyha ajtajában, a földön aludt — kisuhantak a lépcső erkélyére.

A nagyobbik leány nagy kendőt vett magára, hogy föl ne ismerjék és mert fázott, daczára a nyári éjjelnek, mely vak forrósággal borúlt a négyemeletes ház kicsiny udvarára. A kisebbik leány leült nénje lábaihoz, a folyosó márványára és szőke fejét a falhoz támasztva, nézte a világos, árnyékos éjszakát.

Ahol voltak — a szédítő magasságú negyedik emeletről nézve, olyan különös ez a fővárosi udvar. Az ablakok nyitva mindenfelé; árnyékuk fekete vonalakkal rajzolja tele a falakat. Világosság nem égett már sehol, de a melegtől aludni nem tudó lakók közül egy-kettő kidugta fejét az ablakon és némán hallgatta a nyitva hagyott vízvezeték mormogását.

— Dóra — szólalt meg a nagyobbik Rubin leány — nekem úgy tetszik, hogy ez az egész ház egy nagy kriptá, legalább ötven fülkével és hogy a lakók benn mindnyájan meg vannak halva!

Csakugyan, a kisebbiknek is úgy tetszett. Félte is egy kisé. A nagyobbik nem; elmerülve a misztikus éjszakába: kereste a halált. És egyszerre a homály is, a lelke is tele volt véle és meg nem állhatta, hogy ne szóljon róla:

— Jó azoknak, akik mindig alszanak már!

Majd átkarolta a kis Dóra nyakát, forró arcát beletemette annak szőke, szinte fehér fényű hajába és susogta:

— Jó volna meghalni együtt, Dóra?

— Igen! — mondá a kisebbik leány — mohón is, borzongva is. Kevés vártatva azonban félénken hozzátette:

— De miért?

*

Ezentul az éjszakák egy részét nagyobbára itt töltötték. Ágnes nem tudott aludni és hugának, aki csak tizennégy éves volt, még jól esett az a gondolat, hogy »virraszt«. Azonfelül úgy ragaszkodott testvéréhez, hogy egy darab idő óta az ő szemeit is kerülte az álom. Egészen neki halványodott és minden különösebb ok nélkül, lelki állapota olyan lett, mint a testvéreé.

Sokat sirtak együtt, apjuk elől bezárkózva a szobába. Ha a sírásban kifáradtak, olvasásba kezdtek. Ki se mozdultak többé; Rubin ur hiába csalta őket kifelé.

— Nincs is ruhánk miben menni! — mondá Ágnes — a mire az elzúllott piktor eloldalgott szó nélkül, szomorúan, mint egy lopáson kapott kutya.

Ilyenkor néha két napig is odamaradt és valamelyik korcsmából küldött nekik haza élelemre való pénzt, édesgető levelet. Hogy egészen magukra maradtak, megnyugodtak egy kisé; becsukták az ajtót, lefűggönyözték az ablakokat és éjjelt csinálva a nappalból, beszélgettek a homályban.

Lefeküdve a földre, egymással szemben; a nagyobbik magyarázta a kisebbiknek a világi életet:

— Tudod Dóra, jobb is volna úgy, ha nem volna nappal, csak éjszaka és az emberek csak egy-egy kicsinyt lennének ébren. Akkor fölkelnének, mosdanának, egy kicsit ténferegének a sötétben, aztán aludni térnének ismét....

A kisebbik nem értette mindezt; a nagyobbik folytatta:

— Nekem nincs kedvem beszélni az emberekkel, ostobaságokat beszélnek mind.

— Hát a férfiak? — vetette közbe a kicsiny. Majd habozva, magyarázatképen hozzátette: te már sokkal beszéltél, én egy-kettővel alig.

— Bár soha se beszéltem volna egygyel is! Akkor azt hihetném, hogy van közöttük jó és szép!

— Hát nincs?

— Nincs! — szólta Ágnes mély és száraz hangon.

A kis leány behunyta szemeit. Arcza szomorú volt, de lelke mosolygott, amint föltette magában, majd hangosan, a kérdést:

— Mondj valamit a szerelemről!

— A szerelem csak a levegőben van, ott úszik, a mikorra hozzánk ér: akkor szenvedés.

A kis Rubin leány bámulva nézett nénjére. Egy pillanatra nem hitt neki, de a pillanat eltelté után az idősebb testvér lelke átömlött az ő lelkébe is és egyek voltak egészen.

*

Tíz — vagy kilencz — hónappal ezelőtt, egy építészeti rajzoló lakott mellettük. »Igen okos, igen becsületes ember« mondotta az öreg Rubin, mert dicsérte a képeit. A rajzoló igen szép ember volt, szőke és magas, halvány s mégis hatalmas erejű. Olyan szeliden simogatta az arany színű szakállát, a mikor Ágnes csúfot úzott belőle, a rossz magyar beszéde miatt.... A kisebbik Rubin leány akkor még iskolába járt, a nagyobbiknak pedig nem igen lehetett kimennie az utcára, bár éppen új ruhája volt, de kalapja egy csepp sem.... A rajzoló két hónapig élt itten, aztán valami kis munka után lement Aradra. Külföldre utazott aztán, onnan irt is egyszer az öreg Rubinnak, hogy nem jön többé vissza.

Erről az emberről szeretett volna egyetmást megtudni a kis Dóra, de hogy a néne egy szóval sem említette soha, nem mert kérdezősködni. Oh, be kíváncsi volt pedig! Mint szeretett volna megtudni: hogyan voltak egymással. Jól értették egymást, azt látta, de vajjon váltottak-e csókot? Megfogadták-e, hogy örökké szeretik egymást? Szóval megtörténtek-e mindazok, amik az ő szűkös tudása szerint hozzá tartoznak a szerelemhez.

Hátha csak úgy beszélgettek egymással, mint más ember? Néha hajlandó volt ezt hinni, de a leggyakrabban átkozta azt a gonosz embert, aki rosszat tett velük. Mit? Elment. És nem akar visszajönni.

Már arra is gondolt, hogy vajjon mért is nem lehet erőszakkal rákényszeríteni az ilyen embereket, hogy visszatérjenek ahhoz, ki nem tud élni nélkülök. Az álmatlan éjszakákon, testvére mellett virrasztva, annak beesett, megcsúfult, szinte átlátszó arcát nézve: sokszor elhatározta, hogy legalább ír annak az embernek: jöj-jön, kell, siessen. De testvére, mintha csak hallotta volna a ki nem mondott gondolatot, megsimitotta haját és szólott egyszerűen, immár minden szomorúság nélkül:

— Dóra, mindaz késő, hiába. Helyrehozni nem lehet.

És a testvér előtt is kétségbeesetten rejtegetett titokról egyszerre lepattant a zár: elmondott mindent, a kis leány hallott mindent. Amit hallott, elég volt arra, hogy mint egy hirtelen felhőszakadás elöntse lelkét a fájdalom, könnyü.

Egymás nyakába borultak és nem törődtek többé azzal, ha valamelyik emeleten hallgatják bucsú-zokogásukat. Hajnallott már, a mikor bementek szobájukba. Idegen volt előttük e perczen minden; az ágy, apjuk-

nak nagy dunai tájképe, a falra ragasztott arcképek, közös birtokuk, legbecsesebb tárgyuk: az asztalhoz támasztott fehér napernyő.

Véletlenül odatévedt tekintetük az anyjuktól örökölt nagy, törött rokokó tükörbe és megijedtek a saját maguk arcától: ki van itt, kik ezek az idegen lányok?

Az ágy előtt állottak, gépiesen vetkeződéve. De nem mertek lefeküdni, leültek az ágy szélére. Ott beszélgettek még egy kissé, beszélgettek nagyon halkán, pedig nem volt körülöttük senki. A kisebbik izgatottan nézte az árnyékokat:

— Azt hiszem, kívülünk van még itt valaki, egy harmadik.

— Tudom — mondá Ágnes — én már régen érzem mint suhog, járkál, mozog meg vánszorog közöttünk. De nem akartam neked megmondani.

Ez éjszakától fogva az, aki kettőjük mellett a harmadik volt: nem tágitott közelükből. A nagyobbik látta is már, a kisebbik meg érezni kezdte. Mellét hirtelen fájdalom, torkát ok nélkül való sírás szorította össze; fogyni kezdett és olyan álmodozás fogta el, mint a nénjét. Nem kívánt többé ő sem embereket látni, alig ment ki a szobából és igaz érdeklődés csak akkor villant át fehér arcán, a mikor a szőke emberről beszéltek.

A halál árnyéka, mely betolakodott hozzájuk harmadiknak, olykor-olykor átengedte helyét egy szép és magas férfialak számára. Tágra nyitott szemekkel néztek és látták is a kis szoba homályában. Ágnes beszélt néha hozzá:

— Hát kellett ezt tenni? Kértem én, hogy esküdjön?

— Esküdött? kérdezte a kisebbik villogó szemmel.

— Mindig. Nagyon jól tudott, sokat gyakorolhatta.

— Hogyan? Mondták neked?

— Nem, de tudom; és annyi szép lány van. Mondta is, hogy szerették azelőtt és nevetett. Megharagudtam rá és így szóltam hozzá: »majd egyszer rólam is így fog nevetve beszélni!«

— Aztán ő mit mondott erre?

Ágnes összeszorította ajkait; ez a párbeszéd volt legiszonyúbb emléke; ha ezen évődött, belátta, hogy nem lehet élnie és mohón szomjazott a halál után. A kisebbik leány könnyes tekintettel könyörgött neki:

— Mit szólt ő aztán?

A halvány, rossz ember minden mondását hallani s tudni akarta és kérdésekkel kinozta testvérét. Mikor este felé jött, mit beszélt, miképpen hizelgett.... Ágnes egyszer elmondta neki, hogyan szölitotta a halvány ember, csak így: »csillag, virág, mindenféle szép virág!«

»Csillag, virág, mindenféle szép virág!« hangzott a kis lány fülében az édes hizelgés, ébren is, álmában is elmondta magának hangosan. Szeme mosolygott, fehér arcza szinte világított ez alatt. Édes borzongás futotta át a simogató szavakra, de hirtelen magához tért, az álmoképet elsimitotta homlokáról, újra komor és merev lett az arcza.

És testvére nem hallja e szavakat többé soha már! Oda futott hozzá, átfogta derekát és szólt:

— Gyerünk innét, megyek veled, a hová akarsz!

*

Mindketten készülődtek, de nem szóltak egymásnak egy szót sem. A nagyobbik hosszú levelet írt apjának, melyben kérte, hagyjon föl a boritallal, jóra nem vezethet az. A forintot el ne felejtse odaadni a budai temető-őrnek, még októberben, hogy halottak napjára tiz mécses égjen az anyjuk sirján. (Rendbe is kellene hozatni egy kicsinyt, le van taposva; minden virág rajta: egy tő lila

őszi rózsza, mely nem tud, hiába akar kiveszni.) Dórika a katekétától kapott papircsipkés szent képeket rakta szépen össze és ráírta egy papirosra, hogy egy Szegszárdra költözött barátnőjének hagyja. Kézi munkáit kimosta elébb, aztán szépen összekötötte szalaggal, a szalag fölé gombostűvel egy czédulát tűzött. Ez volt abban megírva: »A tatának; adja el. (Ama boltban, a hol az Ágnes stikkeléseit szokta eladni.) Vegyen magának végre egy tisztességes kalapot, így nem csuda, ha nem festeti le vele az arcképét senki. Hiába tud olyan jól, az öltözete miatt nem biznak benne az emberek!«

A kicsike most már épen nem félt attól a fekete és végtelen rengetegtől, a melynek neki *kell* indulnia. Olyasformát érzett, mint azelőtt, a mikor félt elaludni, mert nem volt benne bizonyos: fölébred-e valamikor erre az életre? Most egészen bizonyos volt abban, hogy föleszmél majd újra, de egy egész más világban. Milyen lesz az a másik viradat: fantáziája minduntalan ezzel foglalkozott és mindenféle aczélmetszetek szürke felhői, angyalai, fehér szakállas szentei, feketével rajzolt és mozdulatlan gloriolái mozdultak meg, melegedtek át, kaptak színre és erőre. Szíve repesett, lelkében boldogság sugárzott szét, hogy ott fog feküdni a felhők kék bársonyán... Körülötte a fényben hangzik egy mennyei chorál, introductióját már itt is hallja; a fővárosi udvar piszkos börtönére egy darabka tiszta kék ég ragyog alá — onnan hangzik.

Mindeme látomások csak egy-két napig tartottak. Végre mégis megrezzent az ismeretlentől, a ki mindjobban közeledett hozzá, hogy karjaiba ölelje. Szerette volna még huzni-halasztani a dolgot, de testvére ép az utolsó időben egészen izgatott lett, meglátszott az arcán, megérezte minden tettén, hogy sietni akar, nem tud itt lenni többé.

A kisebbik leány minden éjjel rettegve aludt el; hátha arra ébred, hogy testvére hívja. De lassanként ő rá is átragadt a lázas sietség: mit keresnek már itt, a mikor itt már mindennek vége van, menjenek már!

Valamelyik hajnalon — hideg volt odakünn és minden kék — Ágnes — már felöltözve — odahajolt hozzá és felköltötte:

— Menjünk!

Felugrott, felöltözködött. Elsuhantak az öreg mellett, nem merte rája tekinteni sem. A ház aludt, csakugyan olyan volt most, mint egy nagy kriptá. Összegubbaszkodva vártak a lépcsőházban, a míg a kapunyitás ideje elkövetkezett, azután lábujhegyen kiléptek az utcára.

*

Kézen fogták egymást, úgy mentek előre. A szűk utcákban nem jártak soha még és tulajdonképen nem tudták, merre menjenek:

— Arra kell mennünk, a merről a szél fúj, akkor oda érünk hamar, mondá a nagyobbik.

Ezentul alig beszélt az egész uton; erősen szorította a kisebbik kezét és úgy sietett, hogy hugát szinte vonszolta maga után. Az álmodozva nézett szét; már ez a világ is idegen volt neki. Olyan hideg, olyan néptelen, minden mozgás nélkül való volt minden a kék világosságban uszó, mozdulatlan árnyékkal teli utcákon. Itt-ott, egy-két tévedésből égve hagyott gázláng még fantasztikusabbá, idegenebbé tette a néma házsorokat.

Valami térre értek és Ágnes felsóhajtott:

— Végrel!

Egy hosszú, keskeny utcán át egy mozdulatlan aranyos vonalat pillantottak meg.

— Ez az? kérdezte a kisebbik.

— Ez; mondá Ágnes és megállott, hogy egy kissé kipihenje magát. Elengedte huga kezét és zavartan szólott hozzá:

— Még visszamehetsz, ha akarsz itt maradni, ha szeretsz magadban. De mit csinálsz, egyedül? Én is egyedül. Nem merlek itt hagyni, gyere, könyörgök neked édes... Csillagom, virágom! A kis lány megfogta a kezét és ment vele némán, nem nézve többé maga körül, hanem egyenesen előre, az aranyos vonal felé.

Ágnes egyszerre bőbeszédű lett, megemlékezett arról a szép kis leányról, a ki a harmadik emeleten lakott. Mindaketten nagyon szerették a négyéves leánygyermeket, de különösen a nagyobbik.

— El kellett volna hozni azt is magunkkal; itt marad és mivé lesz, mivé lesz és mit fog megérni! sugta maga magának a nagyobbik. Majd minden átmenet nélkül hozzá tette: csillagom, virágom, mindenféle szép virágom...

Dóra ismételte a mondást, de olyan szomorú hangon, annyi fájdalommal, mintha neki mondták volna valaha. A nagy, halvány, szép szőke ember, a ki mind jobban jobban hozzáférközött hajnali utjában. Már-már vele volt egészen, mintha az övé is lett volna egykor, egyedül az övé csupán.

Az éjjel színei lassanként mind elváltak a hajnaltól. A mikor kiérték a folyamhoz: a kék reggel lassanként melegedni kezdett. Ezüst és arany szalagok futották át a tájat, ezüst, arany és piros pillangók — a hullámok fényjátéka — röpködtek, keringőztek a folyam színén. A házak mindkét parton lila meg arany színben usztak. Csak a partok, a hajók, a hidak és a messziről idelátzó szigetek egyrésze szunnyadtak még színes árnyék alatt.

Mint egy festett panoráma, olyan volt az egész kép, hang nem hangzott, alak alig mozgott egy-kettő. Azok is olyan lassan, álomszerűen; nem is emberek, de bábok, a kiket egy gép arra készit, hogy mozogjanak előre. Most megáll egy-kettő, majd újra igyekszik a part felé, mindjobban a Dunának.

A két lány nem nézett többé egymásra, az egyik a vízre tekintett üvegesedő szemmel, a másik lélekzeni is alig tudva, még beszélt:

— Dóra, hol a szalag, a sárga, hova tettem?...

Végre megtalálta a mit keresett. Az egyik végét a maga kezére kötötte, a másikat a huga csuklójára. Aztán lépett egyet előre.

Az ezüst, arany és piros lepkék egy pillanatra szétszálltak a folyam színének egy kis részéről. Aztán egy pár pillanat múlva újra visszatértek. És a panoráma képe mitsem változott, csak az árnyékba borult részek szabadultak lassan, mindjobban és a kétség melegedett föl violaszínre. És egy-két perc múlva a Duna képe változott egy keveset: amíg csupa arany és piros lett az egész, egyszerre fölbukkant rajta egy leány szőke feje; fehér arcza messziről, fényzőnben uszva olyannak tetszett, mintha egy vízre hullott csillag volna.

A kisebbik volt. Az ő édes szép feje, ártatlan homloka ragyogott a hullámok fölött. Az ő kedves szürke szemei néztek még egyszer szét ezen a világon, a hol nem élt, nem szeretett, nem látott völképen eddig még semmit, mégis ez utolsó percben a szűz lélek tele volt az élet legzavarosabb képeivel. Mintha ő szeretett, ő csalódott volna! A szerelmi esküdések — bár neki nem esküdtek soha — kéjesen rezdültek vissza lelkének chaoszában, összevegyülve és elnyomatva az elhagyottság, a kétségbeesés iszonyu érzésével. És mielőtt mindeme képek örökre elmúlnának, utolsó káprázatként megjelent előtte egy szép, halvány, gonosz arc.

És várjuk, egyre várjuk...

És várjuk, egyre várjuk
A boldogabb jövőt;
Kecsegtető reménye
Fájó szívünkbe nőtt.

A tavasz ósra válik,
Lehull virág, levél,
Elmulik ifjuságunk;
De szívünk csak remél.

Halkan leszáll az alkony,
A sír reánk lehel;
S egy jobb világ reménye
Még akkor sem hagy el.

Éhhalál.

Gyermekkoromban mindig nagyon csodálkoztam a lorettói litánia azon a passzusán: »És az éhhaláltól ments meg Uram minket!« Sehogy sem tudtam az én normalista eszemmel felfogni, hogy mikor annyi cukros bonbón, puha kalács, meg édes szentjánoskenyér van a világban, valaki éhen is halhasson. Később, hogy az élet küzdelmesebb napjaiban magam is nem egyszer korgó gyomorral és torkos szemmel ácsorogtam egy-egy charcuterie ínycsiklandó kirakata előtt, kezdettem annak a sejtésére ébredni, hogy nem lehet szörnyűbb stáció a szenvedések Golgotháján az éhezéssel és nem lehet rettenetesebb befejezése az életnek, amely végre is nem egyéb az éhség folytonos csillapításánál, mint az éhhalál. Soha nem tudta másképp elképzelni magában az én bizarr fantáziám ezt, mint egy nagy csontu, szennyessárga tollu, vézna rút madárnak, amely odatapadva az áldozata száájához, kuszó lassusággal szívja ki az utolsó élet-lehelletet belőle.

Ez az utálatos, piszkos madár két hét óta förtelmes vijjogással kereng a fejünk fölött és e két hét óta én is nagyon kellemetlenül érzem magamat. Farkasétvágygyal ballagok be mindennap az én kis korcsmámba a törzsasztalhoz, de mikor a pinczér, aki velem együtt lassan beleöszül már a Szalay néni kosztjába, elém teszi az elmaradhatatlan kenyérlevest a szerény két deczi sashegyivel, egyszerre elmegy minden étvágyam. Az a zöldesszürke színű összedagadt maszsza jut az eszembe, amelyet mindennap kétszer kell meglátnom Huzella kirakatában, s amely a leghajmeresztőbb saját külön tudósítóknál ékes-szólóbban beszél az árvai nyomorról. Eszembe jut, hogy míg én ujjaim között egykedvűen morzsolom szét a szép fehér pékkenyér puha belét, azok az emberek gyilkolni képesek, hogy hozzá jussanak ehhez az undorító szagu keverékhez, amely fakéregből, szecskából és rothadt káposztából van összegyurva. És lopva, titkon egy-két piczulát csusztatok be az előttem álló bádoggal perselybe „Az inségeseknek“, legfőképpen persze önzésből, hogy elhallgattassam kissé azt a borzongató ujjongást a fejem fölött és jobb étvágygyal költhessem el a fiatal sertés-karajt.

Pedig csak egyszer láttam életemben egy embert az éhhalál küszöbén. A baranyai rengeteg erdőségekben vadásztunk akkor tél elején. Itt akadtak a hajtók egy nedves árok aljában a féleszü Miska gyerekekre, aki pár nap előtt a falujából nyomtalanul eltűnt. A szegény fiu valahogy beletévedt az óriási erdőségbe és nem tudott többé kitalálni belőle. Ma is magam előtt látom még őt, amint fénytelen, erősen kidülledt szemével értelmetlenül reánk bámult, és kiszáradt, felcserepesedett ajkait hangtalanul mozgatta. A csontra szinte odatapadt arczbőrére a typhozus láz emésztő pirossága égett és kinyújtott karjai tehetetlenül rángatództak a levegőben. Soha sem fogom elfelejteni azt a hörgő, mély sóhajást, mikor a cognacos butykost feléje nyújtottuk és azt a buta, állatias öröm-

kiáltást, amelyet akkor hallatott, mikor a melegítő szesz a torkán lecsuszott.

És ma százával fetrengenek az ilyen szerencsétlenek kemény számaágyukon. Azok az emberek, akik eddig csak mosolyt csaltak az ajkukra, ma összeszorítják minden emberbarát szívét. A *tót atyafiak* csupasz, gömbölyű arczáról, akik a népszínművek burleszk torzításában kacaját, Mikszáth finoman czizellált történeteiben pedig rokonszenvet ébresztenek maguk iránt, eltűnt a tipikus, elégedett mosolygás. Az elnyújtott monoton kiáltás: »oblokot — oblokot« végkép elhangzott, hogy keserű, éles jajsónak adjon helyet: »kenyeret, kenyeret!«

Azok a terméketlen, sivár talajon felépült, jellegtelen tót falucskák, egymástól távol álló, sárból és gerendákból durván összecsapott házakkal, kerítés, kapu nélkül, mindig szomorú benyomást gyakoroltak reám, akárcsak Dosztojevszky muzsikjainak roskadozó viskói. Pedig mikor még én arra jártam, ki-kiállt a ház elé a piros, kövérképű Hanka, czifra, zöldtüzésű katrinczájában, tiszta fehér rokolyában és akadt mindig egy-két daliás Misó is, aki vállon kapta, hogy eljárja vele lomha dudaszó mellett az ő bocskoros menuettjüket. Ezek a kevés igényű, csendes emberek soha sem kívántak tyukot a fazekukba, mint IV. Henrik az alattvalóinak, hanem nagyon megelégedtek, ha egy marék krumpli főtt benne. Ma már az utolsó fazekat is odaadták az utolsó krumpliért s bizonyára szívesen eldúdolnák ma a kötekedő mókás nótát, amelylyel annyiszor boszantották a jó időben a szegény halinás atyafiakat a magyar legények: »Én szegény tót legény, mindég krumpli zabálnyi,« ha csak krumpli volna hozzá.

A rettenetes madár vijjogása lassan mégis felrázta egy kissé a közönséget bőjti álmából. Egy-két kopasz excellenciás urnak, mikor a mayonnaise mártásos hómardot egy-két pohár bordeauxival leöblítette, eszébe jutottak ezek az éhező páriák, nem ivott pezsgőt és adott egy-egy aranyat. Fényben sütkérező szép asszonyok odadoztak rózsaszín kezecskéikkel egy-egy gyémánt bouton árát a rongyos nép ölébe. Szenvedélyes sportsmanek is lemondtak egy-két helyre-fogadásról a tavaszi meetingen. Lesz mindenféle hangverseny, színi-előadás, táncmulatság, az éhezők felsegélyezésére és igazán semmi sem jellemzi jobban a hanyatló század emberének önző gondolkodását, hogy még jót is csak úgy tesz, ha mulathat mellette. Folytak innen is, onnan is az obulusok s bár már szépen csörgedez a segélyek forrása, mégis csak igaz marad, hogy a tengerben a nagy folyók is elvesznek. Az a sok ezer kinyújtott kéz még mindég felénk fordul.

Egy apró történetke jut az eszembe, amelyet valamikor a mi kis falunk öreg plébánosától hallottam. Egy kis bársonyruhá, elkényeztetett majoresko szerepelt benne, akire a nagynénikéje, egy jólelkű öreg matróna a rendes vasárnapi ebéd után reá tukmált egy gondosan bezsinegelt csomagot sonkával, kalácscsal, gyümölcsöcsel megtöltve. A modern urficskát, aki megszokta, hogy mindenütt a saját külön hordárja ministráljon neki, nagyon feszélyezte a jókora csomag, befordult hát a legközelebbi elhagyott utcába és ott egy nyitott pinczeszoba ablakán lopva bedopta az elemózsiát. A penészes levegőjü oduban pedig épen akkor tépte haját kinjában egy egész éhező család. A peczkesen tovasiető gavallérocskának fogalma sem volt róla, hogy míg ő valami léha keringőt dudol magában, ott öt ember térden állva ad hálát a jó Istennek csodás gondviseléseért.

Mindeniknek közölünk akad egy-egy ilyen kis csomagja, amelyet itt-ott, talán szintén csak hogy terhétől megszabaduljon, elhány magától. Itt egy hatost, ott egy hatost. Most már tudjuk, hol van a nyitott pinczeablak,

amely megett nem egy család, hanem két megye lakosága vivódik a legrettenetesebb halállal, oda siessünk vele. Bizonyára nincs közöttünk olyan megelégedett ember, hogy egy hálás szív tiszta imádsága egészen felesleges volna neki.

A viharos felhőket elkergetik a szelid szavu harangok, azt az vijjogó, gonosz madarat is el fogják üldözni a mi filléreink.

Kálmán.

La Pastourelle.

Ha eljut hozzád ez a dal,
Ismerj magadra benne;
Hajtsd szép kezedbe homlokod
És olvasd elmerengve.

Volt egyszer egy legény,
S volt egyszer egy leány.

Oly egyszerű volt az egész,
Ki kárhozatna érte?
A másik jött és hirtelen
Csak a kezdet kérte.
Volt egyszer egy legény,
S volt egyszer egy leány.

A vis-à-vishoz pártol el
A hölgy a zeneszóra;
A figura: la pastourelle....
Megtörtént, szót se róla!
Volt egyszer egy legény,
S volt egyszer egy leány.

Emlékünknek mit üzensz?
Előttem itt lebegnek.
...Te sirni fogsz az esküvőn,
Én — édesem — nevetlek.
Volt egyszer egy legény,
S volt egyszer egy leány.

Gamma.

Lápvirág.

Irta: HERCZEGH FERENCZ.

(Folytatás.)

Két hétig dolgozott már a műhelyben, a hová korán reggel jött és amelyet csak alkonyatkor hagyott el, mikor egyszer egy kovácsolt kriptarácsot kellett a temetőbe szállítani. Egyik felügyelő sem ért reá, Jurisics hát magára kapta kabátját, a zsebébe tett néhány szerszámot és a lóvonatu vasúton kiment a temetőbe, a hová a rácsot már kocsin kivitték. Odakünn egy ideig elnézte, hogyan erősítik a sarokrudakat a kriptá márványlapjába véssett nyílásokba, mivel azonban az egyik munkás, aki utközben kissé bepálinkázott, nagyon ügyetlenül bánt az olvasztott ólommal és a kénnel, Jurisics levetette a kabátját és maga is munkához látott. Letérdelt a földre és a munka hevében nem is ügyelt arra a két hölgyre, aki talpig gyászban, lengő fekete fátyollal a kavicsos uton közleledett.

Most tanakodva megállottak előtte, az egyik, a fiatalabbik, félénk hangon megszólította:

— Bocsánat, — nem látta a temető-ört?

Szever Adél volt az édes anyjával. Jó ideig némán néztek farkas-szemet. A túlkarcsu, elegáns leányalak, aki, nek halvány arcán, a száj körül, már két öreg kisaszszonyos ráncz mutatkozott, — és a szakállas munkás-

aki ingujban, kalapáccsal öklében, térdelt a földön. Adél arcza lángvörös lett, majd belefogózott édesanyja karjába, nagy, könyes szemeit egyre Jurisicsra függesztve. Aztán ösztönszerűen, suttogó hangon mondta:

— Bocsásson meg....

Azért kért-e bocsánatot, mert megszólította, vagy más valamiért? Jurisics nem tudta meg. Talán nem is ezen töprengett, mikor hosszan bámult a két fekete nő alak után, mely szorosan összesimulva, lehajtott fővel, lassu léptekkel ment a kijárat felé, a nélkül, hogy egyszer is visszanézne.

Mikor Jurisics este hazament, a háziasszony azt mondta neki a konyhában, hogy egy ur várja a szobájában. Jurisics Szentgróthyra gondolt és hirtelen kinyitotta az ajtót. Nem csalódott: a kis Gróthy ott ült a kopott kereveten, elegáns, tavaszi felöltőben, gondosan megfésülve, monoklival a szemében. A szobát finom szivarfüst töltötte be.

Egy pillanatig némán szembenéztek. Jurisicsnak alkalmasint csak szét kellett volna terjesztenie a karjait, hogy a jószívű kis Gróthy zokogva boruljon a nyakába. Jurisics azonban összefonta mellén két karját és dölőfösen mérte végig régi czimboráját.

— Mit akarsz itt? kérdezte.

Gróthy zavarba jött. Ilyen fogadtatásra nem volt elkészülve. Kiejtette szeméből a monoklit.

— Bocsáss meg, — de hallottam, hogy itt vagy Pesten és látni akartam, hogy mit művelsz....

Mivel pedig nem kapott választ, halkabban, nehogy a háziasszony odakünn meghallja, hozzá tette:

— Gondoltam, hogy szükségem lehet valamire....

— Alamizsnát nem fogadok el! vágott szavába kurtán, majdnem kevélyen Jurisics.

— Kérlek, nem is úgy értem.... Mi azelőtt olyan jó czimborák voltunk....

Jurisics az ágyra dobta kalapját.

— Ha már itt vagy, hát ülj le.... Talán jó is, ha egyet-mást megbeszélünk.... Úgyis utoljára beszélünk ma egymással, — be fogod látni, hogy ismeretségünkkel fel kell hagynunk....

Szentgróthy tiltakozva emelte fel a kezét, de alapjában véve nagyon megnyugtatta Jurisics kijelentése. Jurisics váratlan megjelenése Budapesten, amelyről a rendőrség utján értesült, már napok óta nyugtalanította és babonás félelemmel töltötte el. Nem tudott előbb megnyugodni, míg a kisértetnek végére nem járt. Mikor most Jurisics modorából meggyőződött, hogy régi barátja elég tapintattal fogja fel egymáshoz való viszonyukat és nem szándékozik őt kompromittálni, tetemes megkönnyebbülést érzett és jókedvében szinte áradozni kezdett.

— Az adósságaid miatt nem kell aggódnod. A boldogult öreged hagyatékából meg a te dolgaidd árából kifizettünk mindent. Mondhatom, a kaszinó szépen viselte magát. Mikor a lakásodat licitálták, a régi fiuk mind eljöttek és felhajtottak mindent. A kis Ilonday kétszáz forintot adott egy bőr szivartárczáért.... Ezt különben meg is irtam neked, de a levelemet felbontatlanul visszaküldték....

— Nem fogadtam el leveleket; mondta Jurisics mogorván.

Ez felbátorította Gróthyt, hogy egy kicsit elvesse a súlykot.

— Egyszer meg is akartalak látogatni!

— Hiába jöttél volna, senkit sem eresztettem magamhoz.

Szentgróthy a fejével bólintott.

— Tudom, a *szép leány* mondta. Többször járt utánad, irt is....

Jurisics arcza lángvörös lett. Jól tudta, hogy kiről van szó, de azért mégis megkérdezte: Miféle leányról beszélsz?

— Hát Jessziről!

— Jesszi! Itt van Budapesten?

— Persze! Hát nem is tudod?

— Azt hittem, hogy Hadfalussy magával vitte, mondta Jurisics halkan.

Szentgróthy megörült, hogy talált végre valamit, ami barátját érdekli.

— Hadfalussy? Nem is hallottad azt a fölséges dolgot? Persze, te akkor már nem voltál itt, mikor az a skandalum történt....

Szép sorjába elmondta.

— Tudod, hogy a herczeg kitartotta Jesszit, a nélkül, hogy ismerte volna.... Tett ő ennél nagyobb bolondokat is.... Egy év előtt eljött Budapestre és egy nap az ügyvédjével magához hívatta Jesszit.... A leány elment, azt hitte, hogy a herczeg valamit tenni fog a te érdekedben.... Hiszen mondanom se kell, hogy Jesszi fülig beléd bomlott? Uton-utfélen maga hirdette.... Hadfalussy meglátta Jesszit és természetesen rögtön lángra lobbant, — a vén szalmakazal! Egy ideig hitegette, sorra kocsikáztatta a miniszteriumokban és a bíróságoknál, de esze ágában se volt, hogy megmozdítsa csak a kis ujját is a te érdekedben.... Ha rajta állana, ma is benn volnál még.... Tulajdonképpen felséges dolog: egy ember, aki a börtönben ülve is kiveti a nyeregéből a kontinens egyik legelső gavallérját!

— Tovább! türelmetlenkedett Jurisics.

— No igen: Jesszi egy nap megérthette, hogy mi lappang a vén róka barátsága alatt és kurtán hátat fordított neki. Ugy látszik, hogy ilyesmi először esett meg Hadfalussy praxisában, — az is meglehet, hogy nagyon belebomlott már a leányba, — elég az hozzá: az öreg oligarchát dühbe hozta Jesszi ellentállása. Pénzen szerzett jogaira hivatkozott és ebből aztán óriás skandalum származott. Jesszi, — az ég tudná, honnan szerezte a pénzt? — elküldte neki azt az ötezer forintot, amit öt év alatt tőle kapott. Hadfalussy persze nem fogadta el a pénzt, Jesszi pedig azzal válaszolt, hogy az ötezer forintot a herczeg neve alatt valami jótékony egyesületnek ajándékozta és valamennyi hirlapban nyugtáztatta.... Ilyen felsülés még alig esett meg gavallér emberrel. Az egész város beszélt róla, a lapok pedig mint elsőrendű pikanteritát tálalták fel olvasóiknak.... A dolog annyira elkedvetlenítette Hadfalussyt, hogy megutálta Budapestet és visszament Párizsba....

— És mi lett Jesszivel?

— Azt se tudod? Jesszi virágkereskedést nyitott a belvárosban. Igen szép üzlete van, — el se tudom képzelni, honnan szerezte hozzá a pénzt. Valami titkos pénzforrása lehet.... Ámbár nem tudom, hogy ki tartaná pénzzel, mert valóságos apácza-életet folytat.... Azelőtt hébe-korba legalább eljárt mulatni, egy év óta sehová se jár, csak az üzletébe.... Mi tudjuk azt, a kaszinóban, mert szemmel tartjuk....

— Igazat beszélsz, Gróthy? kérdezte Jurisics csillogó szemekkel.

— Nem szoktam hazudni, mondta Gróthy egyszerűen.

És ebben igaza volt; sok léha tulajdonsága mellett sem ismerte a hazugságot. Még egy pár ujságot tálalt fel Jurisicsnak, többek közt azt is, hogy az öreg Szever vagy egy fél év előtt meghalt, aztán végkép megakadt a beszélgetés köztük.

Szentgróthy felkelt és a kalapja után nyult.

— Tehát semmire sincs szükséged?

— Semmire! Köszönöm részvéteket, de jegyezd meg, hogy a mai naptól kezdve nem ismerlek többé.

Szentgróthy kissé érzékenyedve nézett volt barátjára.
— Ej, miért is kellett annak a számárságnak megtörténni?

— Érzelegni akarsz? kérdezte Jurisics a régi, száraz gúnnyal.

Nem is nyújtott neki kezét, mikor elbucsztak.

— Nem akarom, hogy később megbánjad látogatásodat!

Szentgróthy még a lépcsőn is meg volt indulva.

— Kár azért a fiúért! suttogta magában. Kár! Csak azt szeretném tudni, hogy miért nem lőtte magát föbe?

IX. Feleség vagy szerető.

Jurisics, mikor másnap este kijött a gyárból a belváros felé vette útját. Egész nap szakadt az eső, alkonyat felé kiderült ugyan, de a lucskos utcák korán néptelenek lettek. Jó sokáig tévelygett cél nélkül, a kirakatokat nézegetve, mikor egyszerre mozdulatlanul megállott egy fényesen kivilágított üzlet tükrös ablaka előtt. Elegáns virágkereskedés volt, aranyléczes, fehér-lakkos állványokkal, atlasz-függönyökkel, csipkés levelű pálmákkal és hatalmas, exotikus növényekkel.

Az üzletben két hölgy ült, láthatólag vevők, egy csinos, barna leány egész halmaz koszorut hordott eléjük, az üzlet tulajdonosnője pedig a polcznak támaszkodva beszélgetett az asszonyokkal.

Jesszi volt. Ott állt, bőkaru, fekete ruhában, magasra fésült arany-szőke hajjal, édes mosolylyal az ajkán, öntudatlan gráciával dőlve az asztalnak. Üdébb, bájosabb, kacérabb volt mint valaha. A kirakat üvegén megtört gázfény szivárványos zománczczzal övezte finom arcját.

Jurisics mozdulatlanul állott az utcán és vagy egy negyed óráig legeltette szemét Jesszi alakján. A hölgyek aztán elmentek, Jesszi elkísérte őket az ajtóig, aztán visszament és eltűnt az üzlet mögött levő fülkében. Jurisics egy párszor fel-alá járt az aszfalton, hogy összeszedje bátorságát, — mikor reá tette kezét az ajtó kilincisére, Jesszi megint megjelent az üzletben. Leült a polcz előtt álló zsöllére és egy ujság olvasásába mélyedt. Lecsüggesztett fejjel, csendesesen pihegő kebelrel hajolt a lap fölé, Jurisicsnak most már éppen nem volt bátorsága reá nyitni. Hátha nagyon meg találja ijedni? A leány később az órát nézte, aztán megint bement a fülkébe és egy bő, prémes köpenyeggel a vállán tért vissza. Két kalapos leány és egy cseléd jött vele. Mikor Jesszi kilépett az utcára, Jurisics átment az utca tulsó oldalára. Az üzletben eloltották a lámpákat, aztán bezárták az ajtókat; a leányok jobb felé mentek, Jesszi pedig a cseléddel bal felé. Jurisics az utca tulsó oldalán követte...

A harmadik-negyedik háznál Jesszi már befordult a kapun, a fiatal ember pedig egyedül maradt a néptelen utcán. Egy párszor zavartan járt fel-alá, aztán ő is bement a házba. Ösztönszerűen felhaladt a lépcsőn és kilépett az első emelet nyitott folyosójára. A vasrácsnak támaszkodott és a véletlenre bízta, mi történjék tovább. Néhány perc múlva egy kis cselédleány jött ki az egyik lakásból; palaczkkal a kezében, dudolva futott le a lépcsőn. Jurisics megismerte Jesszi cselédjét. Most már tudta, hol lakik.... Belépett az előszobába, aztán bekopogtatott a főajtón.

— Maris! kiáltotta belül Jesszi.

Jurisics lassan kinyitotta az ajtót.

— Én vagyok, Jesszi!

— Ki az?

— Jurisics!

Jesszi a nyitott ruhaszekrény előtt állott, éppen a prémes nagy kabátját hajtogatta össze. Hogy megpillantotta Jurisicsot, elsápadva támaszkodott a szekrény ajta-

jának, amely nyikorogva fordult meg a sarkában. Aztán a földre ejtette a ruhát.

— Jurisics! suttogta, két kezét összekulcsolva.

— Nagyon megijesztettem? kérdezte Jurisics halkan. Bocsásson meg!

Kezet fogtak és habozva, vizsgálódva néztek egymás szemébe. A leány még mindig sápadt volt. Valami bizalmatlanságot olvashatott ki Jurisics szeméből és ez félénkké tette.

— Oh, Jurisics, hát megjött! Mindig vártam!

A fiatal ember leült, Jesszi meg nekitámaszkodott a kerevet karjának és vizsgálódva, mereven nézte. Oly sok mondani valójuk lett volna és most, első zavarukban, alig tudtak mit beszélni.

Jesszi kis lakása csinos volt. A leány szerette a színeket és ösztönszerű előszeretettel birt a művészi staffage iránt. Ez a staffage nyomasztó hatással volt Jurisicsra. Nagy, kemény tenyereivel és viseltes ruhájában kopottnak, otrombának érezte magát az elegáns környezetben. Máskép képzelte az első vizontlátást. Most valami csalódásfélét érzett és azt hitte, hogy okát kell adnia idejövételének.

— Még egyszer látni akartam, aztán elmegyek.

— Hová megy?

— El, messzire, — a hová már tavaly akartam menni. Hosszu csend következett.

— És — egyedül? kérdezte Jesszi habozva, nagy szemét Jurisicsra emelve.

— Egyedül! Kit vinnék magammal?

— Persze, kit is vinne magával!

Jesszi fölkelt és lassu léptekkel, összekulcsolt kezekkel ment végig a szobán. Mikor kis íróasztalához ért, eszébe juthatott valami. Fölkapott egy nagy, fekete könyvet és odatette Jurisics elé. Félvállról, hanyagul mondta:

— A leszámolás!

— Miféle leszámolás?

Jesszi kinyitotta a könyvet és lapozgatni kezdett benne.

— Itt van minden! 14,500 forintot kaptam.... 4500 forinttal berendeztem az üzletet.... 3000 forintot elhelyeztem a takarékpénztárban, — a könyvecske is itt van.... 2000 forintot a kőbányai virágshállitómnak adtam kölcsön. Be van táblázva.... Az üzlet jól ment, egy év alatt 3000 forintot hozott, — azt is betettem a takarékpénztárba.... Maradna még 5000 forint, amelylyel nem tudok beszámolni.... A saját céljaimra fordítottam, — oda kellett adnom Hadfalussynak.... És ha ön most elmegy, akkor nem tudom, hogy fogom megfizetni....

Azzal letette a könyvet, fölkelt megint és halkan mondta:

— És ha ön most elmegy, akkor nem is tudom, hogy mi lesz velem....

Jurisics megfogta Jesszi kezét.

— De Jesszi, csak nem gondolja, hogy azt a pénzt visszaveszem? Mit is gondolt?

Hogy mit gondolt? Tudja is ő, hogy mit gondolt? Valami ostobaságot! Olyanfélét, hogy mind a kettőjüké.... Most pedig kedve lett volna sirni....

A Jurisics szíve félelmetes hangosan dobogott. Pillantása találkozott Jessziével. Egy delejes szikra csillant meg szemükben, amely ellentállhatatlan erővel sodorta őket egymás karjába. Az idegenkedésnek, bizalmatlanságnak egyszerre vége lett; egymásra ismertek, átölelve tartották egymást, szenvedélyesen simultak egymáshoz, mintha soha sem akarnák egymást többé elbocsátani. Jesszi némán szorította oda forró arcját Jurisics nyakához, Jurisics pedig önfelédten simogatta a leány szőke haját.

- Ugy-e, nekünk nem szabad elválnunk soha?
 — Soha!
 — Hiszen tudtam, hogy szeret!
 — De maga — egy rabot?

Jesszi hátradőlt Jurisics karjaiban és két tenyerét a fiatal ember vállának támasztva sajtós mosolyal nézett a szemébe.

Azt mondta:

— Tudja, hogy nagyon megörültem, mikor ön börtönbe került?

Jurisics a börtön szó hallatára lángvörös lett, a leány pedig, mintha meg akarná engesztelni, gyorsan odasimult megint a nyakához.

— Eleintén, mikor elvitték, sokat sirtam, de később megörültem neki.... Igen, — mert eszembe jutott, hogy önnek ezután nem lesz senkije, csak én, és ha kiszabadul, nem fogja senki sem szeretni, csak én.... Ez pedig jó dolog! Ha megmaradt volna *gavallérnak*, akkor talán a szeretője lettem volna.... Akkor is szerettem volna, de ön egy hónap vagy egy év múlva reám unt volna.... Biztosan tudom, mert ez így szokott lenni....

Megint a szemébe nézett és győzelmes szépségének tudatában mondta:

— Tudom, hogy nem fog reám unni!

Aztán Jurisics kemény tenyerét kezdte simogatni és egy kicsit elérzékenyedett.

— Milyen keze van! Dolgozott úgy-e? Szegény!

Meg akarta csókolni a kezét, de Jurisics nem engedte. A leány aztán egészen befészkelte magát az ölébe, és mert jól érezte magát, mint egy dormogó cicza, fecsegni kezdett. A sárga arcú néniről, akivel összeveszett Hadfalussy miatt és aki elment a *másik* után, Odesszába; meg az aggodalmakról, a melyeket egy éven át kiállott, mert nem akarták beereszteni Jurisics-hoz a börtönbe....

Később elgondolkozott valamin.

— És *mi* leszek én ezután? kérdezte.

— A feleségem! mondta Jurisics határozottan.

Boldognak, büszkének, bátornak érezte magát megint. Telve életörömmel és munkakedvvel. A jövő édes verőfényben feküdt előtte, mint a tavaszi reggel, a mult pedig — egy emlék! Egy iskola, a melyen át kellett mennie, hogy megtanulja a boldogulás művészetét. Ugy érezte, hogy megtanulta. Megtanulta, hogy mindaz, amit elveszített, elenyésző semmiség ahhoz képest, amit nyert. Társadalmi állása, tekintélye, a szerep, amit a világban játszott: terhes ballast volt, a melytől meg kellett szabadulnia, hogy elérhesse azt az egyetlen dolgot, a melyért érdemes volt élni. Azt az egyetlen dolgot most a karjaiban tartotta. Nem álomkép, hanem szerelmesen pihegő, aranyzőke, édes valóság.

X. Az akna-szomolnai majális.

Két évvel később.

A szomolnai erdész hivatalnokok szövetkeztek a bányatisztviselőkkel és szép majálist rendeztek a kincstári erdőben.

Mikor összeállították a vendégek névsorát, sokáig töprengtek azon, hogy meghívják-e Kovács János urat, a farkasvölgyi hámorost. A meghívás mellett, szolt az az érv, hogy Kovács urnak bájos, szőke felesége volt, a kire a kópé igazgató, bár csak látásból ismerte, szemet vetett. A meghívás ellen szolt, hogy Kovácsék, mikor egy évvel ezelőtt megtelepedtek a szomszédban, a jó illem ellenére elfelejtették sorra vizitálni a kincstári bánya-nagyokat. Az igazgatóné döntötte el a vitát: Kovácsékat nem lehet meghívni a majálisra!

Ezek a Kovácsék csudálatos emberek lehetnek. Ott fészkeltek a rengeteg tisztásán, egyedül, mint egy héjapár. Fészük nyaralószerű svájci házikó, két percznyire a hámoruktól. A hámor szót nem kell tulságos komolyan venni. Jókora fekete fabódé, a melyben lihegő kölyök-lokomobil emelgeti az öreg kalapácsot és ahol félmeztelen, kormos legények sűrögnek-forognak az izzó vas körül. Kapákat gyártanak meg ekevasakat; a krasói szekeresek leviszik a vasat a rónára, az alföldi paraszt-gazdák pedig felhasítják vele a fekete anyaföld hátát.

Senki se tudta, hogy honnan szakadtak ide Kovácsék. Olcsó pénzen megvették régi gazdájától, akit tönkre tett az urhatnámság, az elzüllesnek indult telepet, a férj pedig két marékkal neki látott a munkának. Reggeltől estig ott volt a hámorban. Az erdőkerülők, akiknek néha egy korty pálinkát adott, bizonyíthatták, hogy nem egyszer maga is a kezébe vette a pörölyt. Kormos arczczal, feltűrt ingujjal forgatta a kalapácsot, az erdő visszhangjának ilyenkor öröme telt az üllő ütemes csengésében. Ha az asszony ilyenkor a hámorba vetődött, rendesen kormos orrhegygyel jött vissza.

A szomolnaiak sehogyse tudtak tisztába jönni Kovácsékkal. Az asszony ki sem jön a bozotjából és mégis olyan házi ruhákat visel, a melyeken meglátszik a pesti szabás. A férj dolgozik mint egy paraszt, de azért a viselkedése olyan, akár egy mágnes. A kincstári vadászatot is elliczította az igazgató orra elől.

A póstamester különben olyasfélét is hallott, hogy ezt a Kovács urat nem is hívták mindig Kovácsnak és hogy valami rovás van a multján. Pénztárhány vagy örökségi história. A főerdész, aki a vadászat dolgában egy párszor künn járt a farkasvölgyben, megczáfolta ezt a kósza hirt. Szó sincs róla! Kovácsék úri emberek, akik ó-szilvóriumot tesznek a vendég elé, meg frissütemi pogácsát.

A hivatalnokok megtartották a majálisukat Kovácsék nélkül, és a multság, a Szomolnai Hirnök szerint, fényesen sikerült. A tánczhely színes lampionokkal és nemzeti zászlókkal volt díszítve, a hölgyek cserfakoszorut fontak a hajukba, a bányász-banda a kedvelt *hercz dáma-polkát* játszotta, a fiatalság pedig, a szerkesztő szavai szerint, buzgón hódolt Terpsychorének. Azt azonban nem írta meg a Szomolnai Hirnök, hogy a póstamester ur alkonyat felé becsipett és szemére lobbantotta a kerületi orvosnak, hogy az utolsó választásoknál az ellenzékkal szavazott. Azt se, hogy a doktor ur e méltatlan gyanúsítás fölötti felháborodásában sündisznónak nevezte a póstamester urat, és hogy a két poczakos öreg ur stante pede összeverekedett volna, ha józan fiaik közbe nem vetik magukat.

Az igazgatóné, aki igen finom uri asszony volt, megbotránkozott e jeleneten és tüntetve ott hagyta a tánczhelyet, udvarával a *bagolykőre* vonulva, a honnan igen szép kilátás nyílik a völgyre.

Balra látszik a szomolnai katlan. Száz gyári kürtőjével, árboczos daruival, szelelő-tornyos, hidas tetőgerinczeivel és vasuti viaduktjaival egy fantasztikus ciklops-város. Jobbra esik a *farkas-völgy*. Egy mérges zöld, keskeny erdei rét, mely két felől fekete erdőfalak közé szorul. Ez a Kovácséké. A lejtőn a hámor áll, meg egy pár munkás-viskó, a réten, sűrű kert közepett, az erkélyes kis svájci ház. A házat két százéves fenyőszál őrzi, mint két óriás csuklyás-barát. Így, messziről nézve, nagyon csinos, de érni majd csak akkor fog valamit, ha erre is fölviszik a vasutat.

Az igazgatóék letelepedtek a lejtőre. A fiatalság éppen azon tanakodott, hogy mit énekeljen: *a hegytetőn fénylő kápolnát-e*, vagy a *ha a föld Isten kalapját*, —

S a i s o n.

Álarczos bál Liliputban.

mikor valamennyien egyszerre összenéztek, aztán mélységes, várakozásteljes hallgatásba merültek.

A keskeny erdei ösvényen két magas alak közeledett. A hámos volt, meg a felesége. Lassu, sétáló léptekkel jöttek. Az asszony, aki világos nyári ruhát viselt, fejére tette a férje zöld vadász-kalapját és egy nagy erdei bokrétát vitt a kezében. A férj félvállra vetette a pus-káját; hajadon fővel ment és a felesége karja alá fűzte a kezét. Nagyon össze kellett simulniok, hogy egymás mellett elférjenek az ösvényen. Mikor a társasághoz értek, a férj kissé meghajtotta bronzszínű fejét, az asszony láthatólag zavarba jött, de aztán megbillentette fején a kalapot és pompás fogsorát mutatta. Nyugodtan mentek tovább a hegygerinczen. Előttük, a távolban, az erdélyi hegyláncz határolta a szemhatárt, hosszan elnyújtott, fekete hullámokban. Az égbolt bibor fényben égett a hegyek fölött.

Az igazgatóék hosszan néztek a sétálók után. Ugy látták, mintha a két távozó silhouette kolosszális arányokat öltene és egyenesen belemenne a lángoló égboltozatba.

— Én azt hiszem, — mondta halkan az igazgatóné, aki kikapós férjével nem folytatott valami galambéletet, — én azt hiszem — (és a hangjában volt egy csepp keserűség,) — én azt hiszem, ezeket kár lett volna meghívni a majálisunkra: jobban mulatnak ők kettesbe!

(Vége.)

Kialudt láng.

*Hagyjuk el a komédiát.
Te nem szeretsz, én nem szeretlek;
Minek hazudjunk, ha nem hevüliünk,
Mikor fagyos hidegség lep meg...
A szerelemnek vége, vége!*

*Pedig hogy elfogott a láz
Mindkettőnk az első csóknál,
Amit úgy loptam ajkaidról,
Mikor egy könyv fölé hajoltál, --
De már a láznak vége, vége.*

*Hát arra emlékszel, mikor
Meg is akartunk halni együtt,
Egymásnak karja közt? ... Bizony
Szerencse, hogy eszünk megjött
S a bohóságnak vége, vége.*

*Ne szégyeljük a könyveket
Válsunknál. Hisz egykor bennünk
Az érzés édes lánggal égett...
S ma már — halott, kit eltemettünk, —
A szerelemnek vége, vége!*

Mezarthim.

A mit meg nem értünk, nyugtalanít.

*

Ha tudunk szenvedni, nem szenvedünk annyit.

*

A tanítás művészete nem más, mint hogy felkeltjük a fiatal lelkekben a kíváncsiságot s azután kielégítjük; a kíváncsiság pedig csak holdog elmékben eleven és egészséges.

Anatol France.

Mikor a vigadó kurta viganós fandangó-ja mult vasárnap délután kidörzsölte az álmot a szeméből, csodálkozva tekintett körül a népes nagy teremben. Furcsa dolgok történtek huszonegy óra alatt a világon. A bálozó emberiség egyszerre feltűnően megtörpült. Mintha csupa apró bogárkák mozognának a parketten, amelyeket a tavasz első meleg sugára csalt ki a föld alól. Miniatur Pierotok, akik térdnadrágja alighanem a papa egykori selyemharisnyájából került ki, mosolyogva keringöztek csepp kisasszonykakkal, akiknek fehér dominója veszedelmesen hasonlított az édes mama csipkés szélű alsócskájához.

Hanem azért a kis had teljesen a helyzet *magaslatára* emelkedett, ami bizony nehéz feladat lehetett ezeknek az *arasznyi* emberkének. A liliputi párok egy don Quichotte korabeli castilliai nemes grandezájával forogtak az egyenruhás muzsikás bácsiknak (akik annyira hasonlitanak az otthon levő csinos pléhkatonákhoz) vidám csinadrattájára és sippal, dobbal, trombitával maguk szolgáltatták hozzá a Wagner polifonikus stíljében tartott diskrét kíséretet. Csak itt-ott akadt egy-két gonosz csont seladon, aki a konvencionális dreischnitt helyett sikerült bukfenczet hányatott a tánczosnőjével. Igazán kár, hogy a nagyok nem jönnek ilyen genialis gondolatra.

Egy-két leendő habitué mosolyogva és ruganyos léptekkel járt-kelt a jövő évtized szépei között és galántul osztogatta a roks-drops bonbont kegyeltjeinek, ennek négy szemet, amannak tíz szemet, csak hogy megfordítva mint a nagyok. Többet kapott, akinek a tejfogai már kiestek, kevesebbet, aki először szerepelt a sikamlós parketten. Mi, úgy hiszem, inkább azokra pazaroljuk a bonbont, (ha mindjárt arany alakjában is) akinek még ki nem estek a fogai.

Ah, és ezek a kedves kis missek és gentlemanok ugyancsak nem szenvedtek ám a rendes hallgatag szellemességben. Micsoda csiripelés folyt ebben a kis Babelben! Egy ennivaló hajporos marquis urat meg is szólítottam:

— Hogy vagy szép maszk?

A kis grandseigneur megvetően végig nézett rajtam:

— Én nem vagyok a Max. Az a nagyorru az ott a mumusruhában....

Be kell vallanom, hogy egy igen diskrét természetű dialógot is végighallgattam, bár akaratom ellenére. Egy szelidképű Mefistóval folytatta egy parányi parasztmenyecske. Igen hidegen kezdődött, de roppant csattanósan végződött. A mádika kérdezte:

— Szereti mada a czutrot, publi?

— Szeretem a czutrot is, med a mamát is. Otthon a skatulában sok van belőle. (Gondolom, nem a mamára értette.)

A kis kaczer jószág menten össze-vissza puszigta a piruló Mefistót.

— Nadszerü!... Mada tetszik nekem, édes Pubi. Én a mada felesége leszek.

Egyáltalában úgy vettem észre, hogy a gyöngé nem sokkal határozottabban és önértetesebben viselkedett, mint az ugynevezett erős. Legalább saját fülemmel hallottam egy leendő honatyát, mikor pityeregve panaszkolta a mamájának (mert ezek a kis viveurök még teljesen bizalmasak a mamához:)

— A Mariska megcsipett. Kétszer megcsipte az orcámat.

Egy kis blazirt urfira is akadtam, aki zsebredugott kézzel, ásitozva ácsorgott a terem közepén.

— Hát te miért nem tánczolsz öcsikém?

Felvonta a felső ajkát és kedvetlenül felelte:

— Nincs itt a Nacus!

Hanem a mulatság kissé tragikusan végződött. Mikor a gardesdamesok és gardesmonsieurök (mert itt azok is voltak) kijelentették, hogy vége a murinak, az urak és hölgyek egyszerre kiestek a szerepükből és olyan hatalmas siránkozás és hűgés

keletkezett, hogy a földszinti étterem vendégei teljesen meg voltak győződve róla, hogy legalább is valami filharmonikus hangversenyt tartanak odafenn.

Hanem odahaza a zöld hálós vaságyban bizonyosan megbékítette őket — a vajás-kenyér, meg a hajas-baba.

Lancelot.

INNEN-ONNAN.

☆ **Főirati vita.** A parlamentben még nincs hangulat. Ami sohasem azt jelenti, hogy kormánypárti hangulat nincs. Ez nem volna följegyzésre méltó, szokatlan dolog. De ellenzéki hangulat sincs még. A honatyáknak szívük tája, pontosabban meghatározva a *zsebük* fáj még nagyon, — ez elvonja figyelmüket a hon ügyeitől. Most nyújtogatják még be nekik az elkésett, kifogyhatatlanoknak tetsző kortes-számlákat. Mikor pedig az ember ott ül a padban s $2+2=5$ forma összeadásokat revidál a saját bőrére, akkor hiába diskurál, akármilyen originálisan Eötvös Károly s hiába zengi szerte a legszebb oratori szölamokat gróf Apponyi Albert szép baritonja. A számadásokba merült honatya fölretten az igazi animó hiján szűkölködő »zajos éljenezés«-re s hozzá adja a maga hangját is. De ez a hang szorult, szintelen, kedvetlen. Hogyan is kiáltson valaki lelkesen »helyes«-t, mikor azon jár az esze, hogy az a kontó mennyire nem helyes. De még ebben a hangulat nélküli hangulatban is észrevesz a magyar képviselő annyit, hogy Bokross előadó a válaszfőiratban nagyon eltalálta vetni a sulykot. Olyan messze vetette el, hogy az túl esett a Lajtán. Nagyon osztrákosan, bécsiiesen hangzik, mikor arról beszél a főirat, hogy ő Felsége maga tette fel szt.-István koronáját. Feltette ám már 1849-ben, de 1867-ben már mégis csak mi tettük fel neki. S mióta mi tettük fel, jól is áll az azon a bölc, öszülő fejen. A hibát a feliratról törlik — ez elég könnyen ment. Hanem a kortes-számlákból sokkal nehezebb a hibákat törölni.

— Egy napi ingyen parlament. Ma pénteken derült föl az a nap, melyen a tisztelt honatyák ingyen viselik a haza gondját. Csütörtökön zárt ülésben pártkülönbség nélkül elhatározták, hogy a huszezer éhező »magyar« ember javára lemondanak egy napi illetményeiről. Ez az eset páratlan a magyar történelemben. Eddigcél a legcsekélyebb szerencsétlenség is könyüket csalt ki a honatyák szemeiből és szavakat a szíveikből. A honatyának állandóan vérző keble volt és pártállás szerint vagy túlradó, vagy örökké néma ajka. Szinte csodálatos, hogy az árvamegyei inség érdekében oly kevesek beszéltek a tisztelt házban. De ha jótékony célból ingyen énekelhet Ney Dávid meg Hilgermann Laura, miért ne szónokolhatna jótékony célból Eötvös Károly és Szapáry Gyula? Ingyen beszéltek ma, máskor hiába beszélnek. És a szegény tótok nagyobb hasznát fogják látni az egy napi munkadíjnak, mint máskor az egy napi munkának. A mivel nem azt akarjuk mondani, hogy a munka díja nagyobb a teljesített munkánál. Csak hasznosabb.

☆ „**Viribus unitis.**“ Budapesti szerelmesek panaszkodnak, hogy szerelmüket örökösen zavarja a gondos rendőrség. A kíváncsi detektívek és biztosok minduntalan rátörnek az ajtót a »törvény nevében« egy-egy gerle-párra, — ami nekik igen jó tréfa lehet, de a gerle-párra igazán kellemetlen. Mialatt a gondos rendőrség így örködik erkölcsünk felett, Luszti rovott előéletű bankár ur természetesen egészen vígan folytathat egy evidenten csaló üzletet nyilvánosan, álnév alatt. »Viribus unitis« — ezzel a büszke jelszóval czimezte a bankár ur hirdetéseit, melyekkel elárasztotta a világot. Az üzlet arra volt alapítva, hogy az emberek állandó bőrzei nyereség reményében, egyesült erővel

adják oda pénzeiket a bankár urnak, ki azt majd a saját privát erejével elharácsolja. Százhusz angol mértföldnyiről kiérzett a legközségesebb család ezekből a hirdetésekéből. Hanem azért a szerelmesekre vadászó rendőrség nem érezte ki s nem törődött vele. Legkevésbé érezte ki az a szegény lovasrendőr, ki maga is egyesítette erejét a többi szegény megcsalt emberével s odaadta a bankár urnak megtakarított 500 forintocskáját. A bankár ur persze, miután minden rábizott pénz az ördögé lett, szépen csöndesen elpárolgott Budapestről. Azóta jobb dolga van itt a szerelmeseknek, mert az egész rendőrség »viribus unitis« bottal üti a bankár ur nyomát.

☆ **Színészkongresszus.** Minden esztendőben kora tavasszal, mikor többnyire még tél van, összetűlnek a direktorok és a színészek és elpanaszolják egymásnak keserveiket és bajaikat. Ezt ők kongresszusnak nevezik. Ezen a kongresszuson elhatároznak sok-sok üdvös dolgot, a mi a vidéki színészetnek a javára válik, törvényt hoznak sok mindenre és a mikor négy-öt napig tartó keserves vitatkozás és kedélyes személyeskedés után megint széjjel mennek, meg vannak arról győződve, hogy — a mint a hivatalos lap konstatálja — »sok cél el lett érve.« *Teleki* papa visszasütyed komor merengéseibe, *Bényei* bácsi újra mosolygó lesz és újra lefénnyképteti magát, *Kaffka* László pedig megszünik a közügyeknek élni és szívvel-lélekkel a miniszterium dolgainak szenteli magát. Az intrikusok megszűnnek intrikálni, a kómikusok újra a közönséget kacagtatják meg, nem pedig a kongresszust, a tragikus színészek szintén, a tenoristák pedig a színházi karzattal kacérkodnak és nem a kongresszusi karzattal. Szóval, marad minden a régiben és a színészek boldogok, mert a kongresszus minden bajukon segített — legalább azt határozta el, hogy segíteni fog.

☆ **Földszagu bankók.** »Non olet« — »nincs szaga« ezzel a régi mondással szokás a pénzt jellemezni. Némely pénz mindazonáltal igenis »olet«. Egy csomó bankó vonta magára a rendőrség figyelmét azzal, hogy földszaga volt. Micsoda sirból exhumálhatták ezt a pénzt? Bizony kisült, hogy a szegény *Karelnak*, a déli vasut ártatlanul, sulyosan gyanúsított, öngyilkos pénztárnokának immár néhány esztendő sűrjából. Az elásott bankók napfényre jöttek s napfényre hozták az igazságot is: a szegény pénztárnok teljesen ártatlan volt. Föltámadt tehát a pénzzel *Karel* becsülete is, napfényre került az igazi gaz tolvaj büne is, — de fájdalom, nem támadt fel s nem került napfényre maga a szerencsétlen, ártatlan pénztárnok. A kiásott bankók még elveszthetik kellemetlen földszagukat — az enyészetnek átadott ember soha többé.

— **Egy vagon jótékonyaság.** A jószívű kőbányai hentesek is megindultak az árvamegyeiek inségén. Összegyűjtöttek egy egész vagon ételmi szert és inséges tarifa alapján utnak indították Árvába. A milyen szomorú dolog ez az inség, a humor belőle sem hiányozhatik. A jó kőbányaiaknak sejtelmük sincs róla, hogy ez a vagon ételmi szer tulajdonképpen rossz viccz. »Kenyér, kenyér!« hangzik a kiáltás tót nyelven és Kőbányáról megérkezik egy vagon — csemege. Dolgok, melyekről a szegény tótok a hét kövér esztendő alatt sem álmodtak: szalámi, hurka, szafaladé, töpörtyű, sonka és Schachner-féle kenyér. S a szerencsétlenek, a kik hiába nyújtogatják a kezeiket egy darabka penészes fenyőkéreg kenyér után, egy rúd szalámit kapnak. A boldogok! A kinek jut belőle, husz esztendő mulva föl fog sóhajtni: »Sohasem volt olyan jó dolgom, mint az inség idejében!« De hát a kőbányaiak mégis csak derék emberek. Elvégre az éhes ember nem válogatós, ha nincs zabkenyér, megeszi akár a kalácsot is.

— **A csodafakir.** Berlinben és utóbb Bécsben mutogatja magát az a babonás szikár muzulmán, aki tüket szurkál a testébe, a nélkül, hogy fájdalmat érezne, átböki a nyelvét, beretvéval kiszedi a szeméit s a leghajmeresztőbb kinzásokat viszi véghez saját magán a nélkül, hogy becses egészségében valami kár esnék. Mondják, hogy valami misztikus szer birtokában van, melyet előadás előtt inhalál s mely bizonyos tompult önkívületi állapotba helyezi. Ez a fakir gondolkodóba ejti nemcsak a csodákban nem hívő közönséges embereket, hanem az ellenzéki képviselőket is. Azt találták, hogy természetes uton-módon nem lehetséges az, hogy bármennyire ütök, vágják, lyukasztják Szapáry Gyulát, az mégis sértetlenül és egészségesen ül piros bársonyszékében s midőn az egyesült ellenzék három felirati javaslattal szúrja ki a jobb szemét, ő a bal szemével egész gunyosan tud még egy »nem kell«-t hunyorgatni. A kormánypárton azt tartják, hogy az ellenzéki kinzó szerek csak papendekliből valók, de az ellenzékiek váltig erősködnek, hogy ő is birtokában van Szolimán fakir csodatevő fluidumának. *Linder György* pedig bizalmasan sugdossa, hogy ha künn nem rekedt volna, kiesznél kétséget kizáró módon, hogy a Szapáry csodaelixirje nem egyéb, mint egy kis darab pamut, melyet a füleibe dug.

* * *

✱ **Veszedelemes veterán.** Eddigélé a veteránokat tartottuk a világon a legártatlanabb embereknek. Róluk még lehetett viccelni, mert bár kard volt az oldalukon, senki sem félt tőlük. Most aztán a fiumei veterán generális párbajban agyonlőtt egy ügyvédet. A veteránok egyetlen érdeme is oda van ezzel. Tehát még csak nem is olyan ártatlan emberek, mint a minőknek hittük őket. Mi akkor a létjoguk? Hiszen az ilyen veszedelmes lövöldözők ezentúl már gúnytárgyakká sem valók. Hát akkor mire valók?

* * *

✱ **Fentartás.** A »kedélyes« lakomák barátja, az operai intendáns, kijelenti, hogy a kakasgyufa motozó és kobo-zó rendeletét fentartja. Valamit tehát mégis képes fentartani. Kár, hogy nem az opera Mahler alatt elért magasabb színvonala az.

Színházi krónika.

— márczius 11.

(*Erzsébet királyné.* Történelmi dráma 5 felvonásban, írta *Bartók Lajos*. Első előadása a nemzeti színházban 1892. márczius 11-én.)

Erzsébet királynénak a drámája tulajdonképpen két dráma, s a kritikusok bizonyára bebizonyítják, hogy e helyett is áll a mondás: kevesebb több volna.

Bartók Lajos ugyanis az Anjou-korszak történelmi anyagát olyképpen dolgozta fel érdekes korréppé, hogy Erzsébet királyné előtérbe állításával összekapcsolta a Zách-nemzetség kipusztításának történetét Endre és Johanna drámájával, illetőleg az olasz hadjárat történetével. Erzsébetnek a tragikus vétké a Zách Klára eset, tragikus bűnhődése pedig Endre meggyilkoltatása, s az olasz hadjárat alatt kiállott lelki gyöttrődések.

A szerző ezt a két, vagy ha úgy tetszik, három históriát így hozza összeköttetésbe. Erzsébet öccse szennyedélyének áldozatul dobta Zách Klárát, megtámadta az ősz Zách Felicziánt a gyermekében: a gyermekeiben kell tehát bűnhődnie is: »gyermekedért gyermek, Lajos, Endre, halj meg.« A fátum várat magára, de nem marad el. Ugy esik, hogy Erzsébet királyné halálra ítéli Valois Katalint, a ki olyanformán viselkedett Johanna-val, mint ő Zách Klárával szemben, s Katalin meg-

átkozza. És ime Endrét meggyilkolják, az átok megfogant. Erzsébet a végzetet látja ebben a csapásban, s most már meg van győződve, hogy Lajosnak is el kell vesznie. De azért nem tartja vissza a boszuló hadjárat-tól: ám vesszen el ez is, de Endre halála s Magyarország sérelme ne maradjon megtorlatlan. Lajos diadalmasan tér vissza: a végzet megelégedett egy gyermekért egy gyermekkel, de Erzsébetnek annyi, mintha ez is elveszett volna. Haldoklik, mikor a győztes megjön s lázas álmaiban azt képzei, hogy fiát holtan hozzák haza.

Ez a conceptio új, érdeket keltő és drámai. Ezeken kívül meg van az a jó tulajdonsága is, hogy bő keretű; belefér annak a korszaknak egész históriája: az ármánykodások a nápolyi trónért, Endre és Johanna szerelmi regénye, az aversei melodráma és az olasz hadjárat epizódjai. De éppen ez a bibéje is.

Bartók oly roppant anyagot ölelt fel, mely két darabra is sok, következésképp drámája oly hosszúra nyult, hogy két este kellene az előadásához. Természetesen, akármilyen érdekesek is ezek a korfestő epizódok, *Erzsébet királyné* ily alakban színre nem kerülhetett. A darabnak tehát körülbelül a felét ki kellett hagyni. Hanem ez nem történhetett másképp, csak az érthetőség rovására.

Igy persze *Erzsébet királyné*-nak nem lehetett olyan hatása, a minőt megérdemelt volna, bár a finálék így is tetszettek.

Az olvasó azonban, vagy egy szerencsésebb átdolgozás nézője, nem fogja megtagadni elismerését ettől az erőteljes, szép, költői munkától. A dikció tartalmasságát, a drámai helyzetek érdekességét, s a rendkívüli műgondot, melylyel Bartók e legnagyobb kompozícióját kidolgozta, már a pénteki est közönsége észrevette.

Az előadás egészben véve jó volt. Jászai Mari asszonytól (Erzsébet) egy pár gyönyörű új gesztust láttunk, Helvey Laura asszony (Katalin) bár nem otthonos az ily stílus darabokban, sok erővel, hatással mondta el átkát, Nagy Imre dalás király, Márkus Emilia asszony érdekes Johanna volt, s Ujházi a haldokló, köszvényes öreg emberben szépen tudja feltüntetni az egykori nagy királyt. A többi szereplő közül Gyenest (Durazzo), Hegyesi Mari asszonyt (Örzsé) és Mihályfit (Endre) emlithetjük különös elismeréssel. A szerzőt minden felvonás után többször kitapsolták. Á.

Sujtásos trikó.

(Népszínmű az operában.)

Egy éves intendánskodás után *Zichy Géza* gróf arról győződött meg, hogy a budapesti közönség megunta a trikót. *Signorini* daliás termete nem vonz többé, *Bianchi* koloratúrája és *Wasquez* grófné szép szemei csak a 40 krajczáros helyeket és a kaszinó támlaszékeit töltik meg, a ballet protekciós hölgyei üres ház előtt táncolnak, a legválogatottabb gixerek és a legbámulatosabb slendriánságu előadások nem találnak részvevő szívekre....

Fogja tehát magát és sujtásokat varrat a trikókra. Közönséges állapotokat teremt és ezentúl 70% opera és 30% népszínmű lesz az Andrássy-uti fényes palotában.

A stretta, a barcarole, a románca, a cavatina elpusztulnak s uralkodó csillagzat lesz a:

Minék a szőke én nekem,
Mikor én a barnát szeretem.

Zichy Géza gróf hadjáratot indít a népszínház ellen. *Splényi* Ödön báróné *Blaha* Lujza asszonynak 14000 forintos szerződést kínál és saját felelősségére megcsinálja az olasz-magyar zenészi szerződés, *Runcio*, *Signorini*, *Wasquez*, *Heller* Mira, *Perothi* közé odasorozva *Németh* Józsefet és *Vidor* Pált.

Uff király és Lohengrin, Göndör Sándor és Radames békés egyetértésben fogják előretolni a 340,000 forint szubvencziával megterhelt szekeret.

Mi nem kérnénk egyebet az intendánstól, csak egy kis őszinteséget. Jelentse ki, az operával nem tudok megélni, ha operát adok, nem jön be a közönség, deficiztem lesz, pedig ezt meg nem engedhetem, mert mérvadó helyről értesemre adták, hogy csak addig támogatnak, míg fölösleget tudok kimutatni; mondaná meg, hogy haragszik, a mért a népszínház bérbevétele iránt táplált reményei nem teljesültek, kéknymatu hivatalos kommunikéin üzenné meg a t. szerkesztőségek útján, a tisztelt közönségnek, hogy nem tartja eléggé művellnek a budapesti közönséget és akkor azt mondanók:

Zichy Gézának igaza van. Azért ad népszínművet a magyar királyi operában, mert ő finansz-zseni, azért nem kell a szőke ő neki, mikor ő a barnát szereti, mert haragszik és azért kell a népszínművet tönkre tenni, mert Zichy Géza műveltebb ember, mint mi, akik nem adtunk jótékony hangversenyeket Pétervározt, Stockholm, Berlinben, Londonban, Rómában, Konstantinápolyban és Pekingben.

De addig engedje meg, hogy szerényen megjegyezhessek, hogy terve nem a népszínmű előrevitele, hanem tönkretévése. Nem népszínmű-előadások lesznek azok, hanem parádés előadások, melyek elrontják a közönség izlését és a jó fehér kenyér helyett Dobos-tortához szoktatják.

Zichy grófnak ezt a kapkodását is azzal a rokonszenvvel fogjuk kísérni, melylyel eddig is megtiszteltük. S ezért elismerjük, hogy neki joga van abban az operaházban, melyet a magyar dalmű fejlesztésére építettek, népszínműveket előadni, joga van, a vasárnapokon, mikor száz meg száz ember, akit hivatala, kenyérkeresete köt le, operát akar hallgatni az operaházban, népszínműveket előadni és főleg joga van, a magyar királyi opera intendánsát blamálni.

Mert az operának árthat, a népszínműnek árthat még, de az opera intendánsának már nem árthat.

m. m.

M. kir. operaház. Egy fiatal énekesnő föllépte nagyobb igényű szerepben képezi e hét egyetlen operai érdekességét, *Handel Berta* k. a. egy szimpatikus, kellemes hangú fiatal énekesnő lépett föl kedden mint *Gretchen* Gounod *Fausztjában*. Szó sincs róla, ez a keddi *Gretchen* nem volt klasszikus *Gretchen*. Mozgása meglehetősen elfogult, énekében több volt a kottabeli precizitás, mint szívbéli melegség. De egyes ének-számokban fényesen csillan ki a kisasszony nagy képessége, melynek határozottan csak nagyobb gyakorlottságra van szüksége, hogy magasabb igényeket is kielégíthessen. A közönség meleg és sűrű tapssal fogadta nagyobb jeleneteit. Partnerje *Runcio* ur volt, aki utóbbi időben szerfölött kedélyes kezd lenni. Szerepének alig éneklő a felét, a nagyobb részét hehezéssel, sutogással markirozza, közbe-közbe megereszte egy hatalmas akcentust, melylyel tényleg meggyőzi a hallgatóságot, hogy tudna énekelni, ha akarna. Igazán nem ártana, ha az intendáns ismert erélyével ebbeli akarátát némileg befolyásolná.

Hangverseny. *Major J. Gyulának* 16-án, a vigadó kistermében tartandó hangversenyén *Blau F. Gyula* hangversenymester és *Willmouth Bódog*, az opera tagja, fognak közreműködni. A részletes műsor a következő: *Schumann*: Sonata, f/s-moll. — *Major*: II. Trio (D-dur) — Suite Romantique (mind a kettő új.) — *Major*: Hegedüverseny, II. tétel (Adagio) — *Chopin*: Impromptu,

f/s-dur. — *Schubert-Tauszig*: Polonaise mélancolique. — *Liszt*: Rigoletto-Paraphrase.

Színészkongresszus. Tele tüdővel fujnak a derék színművészek a méltatlankodás trombitájába, valahányszor dolgaik elintézésére a megyeházán összegyűlekeznek. A legelkeseredettebb rohamot mindig a jó öreg Bényei, meg a hivatalos lap, no meg a levonások ellen intézik s valóban csodálatos, hogy Bényei és a hivatalos lap ezeket a rohamokat meg tudják állani. Mégis a sok formális herce-hurca mellett a harmadik napon már határozatokat is hoztak. Elhatározták mindazt, ami ellen hetekig köszörülték a torkaikat a forradalmi elemek: a tagdíjat két forintról négy forintra emelték, a nyugdíjjarandóságokat pedig három perczentről négyre. Szerveztek egy új ellenőri állást is, noha az eddigi hivatalokat is sokalták. Igen üdvös revíziókat vetették alá a szerződés formuláját is és szigorúan kötelezték az igazgatókat e formulára használatára. Ezzel elejét vették sok igazgató basáskodó hajlamainak s a böszült ellenzék beérheti ezzel. Mindenesetre gratulálunk az idei kongresszusnak ahhoz a ritka credményhez, hogy tömémentelen elintézni valójából jó részt tényleg el is végez.

Finis Hubay-Popper. Az állam atyáskodó kezét rátette erre a művészársaságra is és szeretettel meg is fojtotta. Hubay-Popperék valóságos zenei missziót teljesítettek hangversenyeiken és aki ismeri némileg a mi hangversenyeinknek gazdasági viszonyait, tudhatta, hogy babéron kívül egyebet alig lehet szerezni. Az adóhivatal pedig, abban a mindenesetre logikus föltevésben, hogy munka után jövedelem is jár, a négyes társulatra fejenként 300 frtnyi jövedelmi adót vetett ki. Hubayék pedig, miután hiába próbálták a hatóságot meggyőzni róla, hogy a mi logikus, az nem mindig tény, egyszerűen beadták a kulcsot s fölsláták a társaságukat. A sajtó azon erős reményének ad kifejezést, hogy az adóhivatal még meg fogja gondolni a dolgot, de ami illetékes helyen nyert információink alapján kijelenthetjük, hogy a m. kir. adóhivatal semmiféle dolgot nem szokott meggondolni, sem előzetesen, sem utólagosan.

Az erkölcsös Bécs. A burgszínházban ismét betiltottak egy darabot, ez egyszer kivételesen az első előadás után. Az erkölcsös bécsi arisztokrácia zsebkendőjével takarta el piruló arcát Fuldának a »rabszolganő« című társadalmi darabja előadásánál és ki is tudta járni, hogy ezt a darabot a műsorról végleg levegyék. Pedig ez az erkölcsös arisztokrácia tudott taposolni a legsikamlósabb francia daraboknak s állandóan a műsoron türi a Nagy Galeottot, mely szintén nem az erkölcsök gloriifikálásával foglalkozik. A »rabszolganő« sem mond hallatlanabb dolgokat, mint a minőket a modern regények és szindarabok szüntelenül pertraktálnak. Demonstrálja tipikusan, hogy a szerencsétlen házasságban a nő nem hitves, hanem rabszolga s hogy joga van ilyenkor férjét egyszerűen otthagyni, ha az egyház a válást kimondani nem akarja. Ugy hát a bécsi cronique scandaleuse százával foglalkozik ilyen nem hivatalos válási esetekkel s a szalonokban igen jóízűen beszélnek meg az esetek pikánsabb részleteit. Pedig az erkölcs győzött volna, ha nem is veri bilincsbe a művészi szólásszabadságot. Fulda »rabszolganő«-jének Bécsben alig volt sikere és békésen kimult volna a műsorból. Így azonban, mint a poétai igazság mártírja, diadalmasan fogja magát tartani a bécsi népszínházban.

Judic asszony e hó 17-én második vendégszereplése alkalmával a következő chanssonetteket fogja énekelni a népszínházban: »Le péché«, »Par le Trou de la Serrure«, »Les enfants et les méres«, »Pr. Ouit«, »Les trois feuilllets«, »Ne me chatouillez pas« és »Divorcée« operette-monologot. Mind a két Judic-előadást Rákosi Jenő »Elektra« parodiája előzi meg, mely tavaly az »Otthon« javára rendezett előadáson sikert aratott.

Márczius 15-ike a czime *Relle* Iván egyfelvonásos alkalmi színművének, melyet márczius 15-én adnak elő a népszínházban. Ugyanez adják elő *Barna* Izsó jutalmat nyert megnyitó zenéjét, az ünnepi est többi részét pedig a »Tündérlak Magyarhonban« fogja betölteni.

IRODALOM.

Renan.

Farsang közepén, tánczó párok seregében, mialatt a harántsipok üvöltöznek, az oboj búg, s az álorcások suttognak — a Ma éppen úgy mulat, mint a Hajdan, az emberi elme nem talált fel se egy új bünt, se egy új mulatságot — sápadt fiatalok közt, akik már felejtetni akarnak és szomorú öregek mellett haladva el, akiknek nincsen többé mire emlékezniök, egyszerre egy különös alak jelenik meg, akin az első pillantásra látni, hogy nem ebből a világból való. Megismerik; a tánczó párok illedelmesen nyitnak utat előtte, a sápadt fiatalok érdeklődve közelednek, huzódnak hozzá, s a szomorú öregek, remegő, hunyorgó szempilláik alól kíváncsi és sötét pillantásokat vetnek feléje. Halk, tisztelettel teli suttogás támad körülötte; a tudatlanokat felvilágosítják. Ez ő, a mi korunk prófétája. Az, aki a lelkek vezére volt az utolsó évtizedekben; az egyetlen mester, akinek szavára az utolsó nemzedék még áhitattal tudott hallgatni. Talán az utolsó próféta, akit ismernünk adatott; mert meglehet, nem lesznek többé próféták.

Nem, nem úgy jelenik meg a mulatók seregében, mint Péter apostol a Sergiolus orgiáján, vagy mint az anabaptisták az opera ballerínái között. A szava nem szór átkokat, a karja nem mutat egy szörnyű tisztítóhely felé, ajka nem nyílik ama vontatott, panaszos zsolozsmára, amely oly megrázó ellentéte a ballet-zenének. Ez nem a dörgedelmei prófétája. Arczán mosolygás, örök, megfagyott, szelid és türelmes mosolygás; a szava nyájas. A vigság vallását prédikálja.

De ez a mosoly rettentőbb, mint a régi próféták dörgedelmei, s a vigság vallása a legridegebb, a legszomorubb minden vallások közül. Ah, úgy várnók ajkáról ezeket a szigorú szokat: »Tartsatok bűnbánatot!« De nem mondja.

Azt mondja, hogy: »Tánczoljatok, mulassatok, tegyetek, amit akartok, különösen: igyekezzetek vigak lenni. Ugyis minden mindegy, minden mindegy. Miért törnétek magatokat? Az igazságért? Nem tudom, hogy van-e igazság. Ha van, nem a mi számunkra van, örökre elzárták előlünk. Soha se tudunk meg semmit, élni nem érdemes, s meghalni mégis borzasztó, a jövő vigasztalan, a világ világ lesz a mi erőfeszítéseink nélkül is. Az erény ki fog menni a divatból, hogy a lelkiismeret illúzió-e, nem, se tagadni, se állítani nem lehet. Nem tudunk, nem is fogunk soha se tudni semmit, csak azt, hogy minden hiába való, s hogy ezen a világon csak egy kedves dolog van: a tévedéseink. A világ meg lesz erény nélkül, morál nélkül, vallás nélkül, bár talán elvesztésüket sajnálhatjuk egy kissé, mert mindez jó volt annak, akinek csatázni kellett. De mindegy, minden mindegy. Tánczoljatok, mulassatok, vétekezzetek, ha akartok, de igyekezzetek vigak lenni. Nézzetek engem, én mindig vig vagyok.«

És csakugyan vig, ijesztően vig.

Egy hosszú, dicsőséges élet végén, királyi művének befejezése után, a nyugalom és a lelki béke éveinek derűjével mondja ezeket a próféta; ez a különös vigság a lenyugvó nap utolsó sugara. Minő testamentum!

És az a próféta mondja, aki lemondás, türelem dolgában leginkább megközelítette a próféták prófétáját. Aki nem ismerte a mulatságot, az örömet, a vétket, csak a munkát, s aki, míg mi földhöz ragadtan a földnek

éltünk, vívódott helyettünk az égiekkel; az, aki e kornak minden embere közül a legtöbbet gondolt a vallás és morál kérdéseivel. A mi követünk, akit megbiztunk, hogy keresse meg nekünk a mennyek kapuját.

Semmi kétség, a mi követünk úgy járt, mint az Ibsen Alvingnéja; mire az élet határához ért, elvesztette az utolsó illúziót is. Csakhogy míg Alvingné fellázad, tombol és kétségbe van esve, a mi prófétánk vig és mosolyog.

»Egyetlen szkeptikus szó, mely szeretett és tisztelt ajkáról siklik le, több hitet rombol le, mint egy voltairianus könyvtár összes limlomja« — mondotta valaki, aki ismeri a világot.

Ez a mosolygás is megriasztóbbnak tűnik fel, mint ezer nagyképi tudós hatalmas, mindent leromboló bizonyításai. A farsangolók nem nagyon buzdulnak fel ezen a furcsa biztatáson. Minden ajkon ott az ijedt kérdés:

— De hát akkor mi marad a lelkünknek?... Pedig a lelkünknek kell valami, akármilyen, de valami kell! Tánczoljunk, mulassunk! Mért? Ugyan van rá okunk! Ha minden mindegy, akkor még a vétek is elveszti a varázsát. Nem, nem lehetünk ilyen szegényen! Legalább a vétkünket add vissza!... Vigasztalj meg, mosolygó próféta, nagyon megrémítettél bennünket! Adj valamit elvesztett világaink helyett!

A próféta kitalálja ezeket e gondolatokat, s felel, ahogy tud, vállat vonva:

— Végre is, minden lehetséges. A legokosabb, amit tehetünk, az, ha remélünk.

Ez az utolsó szava.

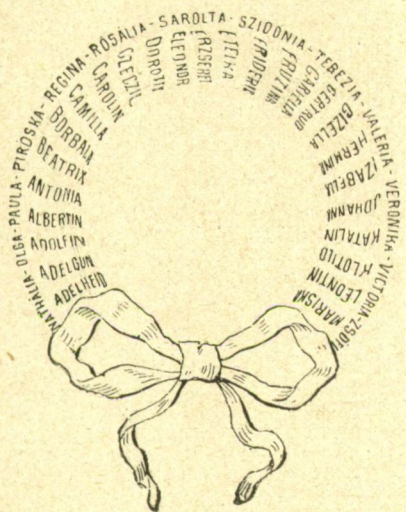
Ambrus Zoltán.

A műbarátok könyve — ez a nagy irodalmi és művészi tett végre megszületett. Egy csomó grófnő kotnyeleskedett benne és Szana Tamás volt a főkukta. A könyv nem a nagy közönség számára készült, azért nincs is semmi okunk rá, hogy vele bővebben foglalkozunk. Összesen 457 példányban készült — az úgynevezett műpártolók részére, vagyis azoknak, akik e címért és a vele járó diplomáért lefizetik a 25 frt évi tagsági díjat. Más ezt a könyvet nem szerezheti meg. És egészen véve azt hisszük, hogy mi boldogtalanok, akik e drága kincsért hiába epedünk, nem is veszítünk vele valami sokat. A kiállítás különben elég csinos. Papirosa Hollandiában készült, a karcokat Bécs, Párizs szolgáltatta. Szóval: három-négy ország hozta létre e csoda alkotást, no meg egy pár magyar piktor és végezetül néhány magyar író. Az utóbbiakat honorálták természetesen a legkomiszabbul. Mert azt mondják, vegye megtiszteltetésnek, ha abba a könyvbe, amit a grófnők csinálnak, ő is bele jöhet. Tehetségesebb novellistáink közül csak Bródy Sándor van ez almanachban képviselve »A Rubin-leányokkal«, melyet szerző szíves beleegyezésével mai számunkban reprodukálunk.

Eskimó-ujság. Godthadoban (Grönland) egy Lars Möller nevezetű úri ember sajátos ujságot sajátos módon ad ki. Ő az ujsága redaktora, szedője, nyomtatója és kiadóhivatala. Az olvasói pedig olyan emberek, a kik nem tudnak olvasni. Majd csak ebből az ujságból fogják megtanulni. Az első számokban csak otromba rajzok foglaltatnak, melyekből lassan-lassan fejlődik ki az írott szöveg. A tartalom teljesen az eszkimói kultúra niveauján áll. Jeges medvék és iramszarvasok képezik a szenzációs hírek hőseit. »Mennyivel fejlettebb Magyarország!« kiáltott föl egy német etnografus, mikor ez az ujság szóba került.

Párisi divatok. A fodrázok, mint egy párisi hölgy írja, jelenleg az ó-görög és az új bizantini hajdiszek közötti különbséget mutatják be a nők fején. A különbség főleg abban áll, hogy az előbbi hajdiszt bárki maga is megcsinálhatja, míg utóbbit bizony a coiffeurre kell bizni és ez a hajművészekre nézve a fődolog. Tulajdonképpen a bizanci frizura nagyon hasonlít a görög hajcsomóhoz, melyből fűrtök kandikálnak ki, csak hogy mélyebben alkalmazzák és két fűrt kíséri, melyek a nyakon túlhaladva a hátra csuszának. — A csomót bizantini félháló környezi, mely estére aranyfonalból készül, nappal pedig csak egyszerű selyem, mely a haj színe szerint változik. A hunczutkák kérdése nem tartozik már csak egyes divatszarnokokra. Mindenki beleszól abba, vajjon a homlokfűrtöcskék jól illenek-e, vagy nem. Nagyon divatos lett megint az à la kakadu erősen fodrozott középhajbub, melynek végső nyulványa fűrt alakjában az orrig ér. A vörös haj ellenben már nem divatos és aki véletlenül nem hirtelen szőke, azzal vigasztalódik, hogy Tizian ugyanis meghalt, a modern festők pedig nem tudják már hozzá hasonlóan megörökíteni a vörös haját. Az új irány eredménye baisse — a hajfestőszerek terén. — Még a hajviseletnél is szabatosabb a keztyűkre vonatkozó irányelv, mely a sárga színt vallja divatosnak. Legkedveltebb az a néhány árnyalat, mely a gasztronómia birodalmában keresi ideálját. Ilyen a »friss vaj« színű keztyű; van borjufej-színű is. Tojássárgája, citrom, narancs, ananasz és tengeri is kölcsönöznek elnevezést a keztyűk sárga színe számára. A galambszürke még nincs egészen kiküszöbölve; ez veteránja a divatok háborújának; tisztelik még, de már nem tetszik.

KÉPTALÁNY.

A 10. számban közölt képtalány megfejtése:

Ó nagy volt hajdan a magyar, nagy volt hatalma, birtoka.

Helyesen fejtették meg: Révész Eszti és Ilona, Ujhelyi Janka, Tóth Sándorné, Szenes Istvánné, Fuchs Sarolta és Etelka, Fábíán Ad., Glatler A. Béla, Burger Regina, Szatócs Lajos, Grosch Vilmosné, Steiner Ida, Pick Berta, Deutsch Pirooska, Deutsch Andor, Plesch Károly, Laky Irma, Kiss Erzsike, Dobó Elza, Hegyi Mari.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar aszfalt részvénytársaság vasárnap délelőtt tartotta évi rendes közgyűlését, Ország Sándor dr. elnöke alatt. A vállalat az elmúlt üzleti évben is öröndetesen fejlődött s a gyári berendezéseket ismét meg kellett szaporítani. A tiszta nyereség, a múlt évi áthozatallal együtt 83,130 frt 98 krt tesz ki. Ebből, a különböző levonások után, a forgalomban levő 4000 db 100 frtos részvény után egyenként 10 frt osztalékot fizetnek; a tartalékalaphoz 30,000 frt lesz csatolva. Az új választmány a következő urakból alakult: *Igazgatósági tagok:* Dr. Ország Sándor, Pártos Gyula, Popper István, Kauser József, Schwarz Felix, Brückler Mihály; *felügyelő bizottsági tagok:* Giczey Lajos, Kovács János, Veith Béla, Schönberg Pál.

Ganz és társa vasöntöde- és gépgyár részvénytársaság múlt héten megtartott igazgatósági gyűlésében Mechwart vezérigazgató az 1891-ki üzletév zárlatát mutatta be. E szerint a lefolyt évben érte el a forgalom a legmagasabb fokot. A társulat öt telepe (három budapesti, egy ratibori, egy leobersdorfi) összesen 13.433,434 frt 75 kr számlaösszeget tüntet ki; az ebből eredett 919,585 frt 43 kr haszon, kerekszámában 7%-töli gyártási haszonnak felel meg. E nyereség felosztása következőleg állapított meg: 319.676 frt a tartalékalaphoz csatolatik minek következőkében az a részvénytőke magasságára, azaz 1,920,000 frtra emelkedik; az osztalék tartalékalapra 100.000 frt, a tisztviselői nyugdíjalapra 20.000 frt szavaztatott meg. Az évi osztalék — 4800 db részvény után 80 frtjával — 384.000 frtot tesz ki, míg a nyereségyátvitel 122.876 frt 14 król 145.219 frt 53 kr-ra emelkedett. A közgyűlést ez évi március 16-ára tűzték ki.

A budapesti kereskedelmi és iparbank r. t. f. hó 3. tartotta közgyűlését. Az évi jelentés szerint, az üzleti forgalom összesen 17¹/₂ milliót tett ki. A tiszta nyereség 31689 frt, melyből 7288 frtot alapszabályszerű jutalékokra fordítanak, a tartalékalapot pedig 1594 frt rendkívüli dotációval látják el. A fennmaradó összegből részvényenként 6 frt osztalékot fizetnek. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette s a fölmentvényeket megadta.

A salgótarjáni kőszénbánya részvénytársulat f. hó 5-én tartotta 24-ik évi rendes közgyűlését dr. Chorin Ferenc elnöke alatt. A fölolvastott igazgatósági jelentés szerint a tiszta nyereség 654,445 frt. Indítványozza az igazgatóság, hogy részvényenként 25 frtot fizessenek osztalékul a 60 frtos részvényekre, a mi 41³/₄%-os kamatozásnak felel meg; az ezután fennmaradó 14,445 frtot új számlára írják elő. A közgyűlés közfelkiáltással jóváhagyta az előterjesztett mérleget, megadta a szokásos felmentvényt és elhatározta a részvényes tőkének részvényenként 20 frt visszafizetés által 1.024,000 frtra való leszállítását. Végül közfelkiáltással igazgatósági tagul Weissenbacher Endre, felügyelő bizottsági tagokul pedig Ruczkovszky Henrik, Deutsch Jakab, Neményi Ambrus dr. és Schön Vilmos választottak.

HETI POSTA.

Miskolcz. K. G. Ha ön tényleg abban a hitben van, hogy azokat az albummondásokat azok a nevezetes férfiak írták, kiknek neve alatt megjelentek, akkor oly tévedésben leledzik, melynek fölkelését épen nem czéloztuk. Méltóztassék csak az első sorozathoz irt bevezetést elolvasni, a hol kissé burkolt, de kétséget kizáró formában meg van mondva, hogy ezek az albummondások bizony csak házilag készültek. Ez a nem épen szokatlan forma igen alkalmas reá, hogy egyes embereket, egyes esetekben néhány szóval találóan, jellemezhesünk. Ezt a célt önnél úgy látszik túlságos mértékben értük el.

Pillangó. Drága hölgy! A Julie-tante salonja és a Julie-tante jourjai valóban nagyon élvezetesek és tanulságosak lehetnek. Nem kegyed magá az a Julie-tante? Becses leveléből oly erős penészszag ütődik az orrunkba, hogy hajlandók vagyunk azt hinni, hogy az unoka képét a nagymama viseli és viszont a nagymama fogatlan szájával az unoka harap! Nagysád kétségkívül emlékezik a negyvenes évek irodalmi mozgalmaira — bizonyára már tul volt első báljain. — Lássá akkor is épen ugy volt. A salonokban és jourokon nem Petőfit, hanem Császár Ferenczet, Hiadort és Székely Józsit tartották nagy lumeneknek és az akkori nagymamák Ányosért rajongtak és borzongva emlegették a petroleur Bacsányit. Csak egy dologban változtak talán az idők. Az akkori nagymamák, ha nyolcz oldalas leveleket írtak, gondoskodtak róla, hogy a hiányos orthografiát gráciával és egy kis szellemmel pótolják, amiről Nagysád egészen megelégedezett. Pardon!...

St. I. és P. E. Elkerülte figyelmünket. Magunk is sajnáljuk. De vissza nem térhetünk rá, hacsak utólag valami érdekes apróságot nem küldenek be róla.

Lázár Béla ur a »Nemzet«-ben »szeretné megkérdezni« tőlem hogy egy mondatban, a melyet valamikor használtam, mért kellett kuratélát írni gyámság helyett? Ime a felelet: azért, mert nem gyámságot akartam mondani; hanem kuratélát, a mi nem gyámságot, hanem »gondnokság«-ot jelent. A »gondnokság« pedig rossz szó, hogy mért, sziveskedjék megkérdezni a tanáraitól.

Ambrus Zoltán.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Nyers bast-selyemszövetet, egész öltönyre

valót szállít 10 frt 50 krért (kivánatra jobb fajtájut is) **HENNEBERG G.** (cs. és kir. udvari szállító **selyemgyára** Zürichben, postabér- és vámentesen, Minták postafordultával küldetnek. Svájcba czimzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Glória selymet — 120 czmtr. szélességben, por- és esőkö-pönyegek, valamint zubbonyokra alkalmassat méterenként 2 forint 65 krtól.

Hölgyek és urak figyelmébe! Használatban piszkolódott vagy peccsés ruhák, pongyolák, csipkék, függönyök, drágaszövetek, minden-nemű díszruhák vegyi tisztítása, vagy öltönyöknek fejtetlen állapotban is műfestése, legjobban és legszebben eszközöltetik az e tekintetben egye-düli specialista **LOHR MÁRIA** ezelőtti Kronfusz vegyészeti tisztító-intézetében, Budapest, Ferenciek-tere 4. sz. Fiók-üzlete: **Andrássy-ut 16., Dorottya-utca 8. és Városház-tér 2. sz.**

LOHR MÁRIA intézete azon megtiszteltetésben is részesült, hogy a magas királyi udvar, valamint Klotild főherczeg asszony részére is nyert megbízásokat.

COGNAC**GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN PROMONTOR,**

mely kizárólag csak a legmagasabb kitüntetésekert nyerte, saját-töltésű palackokban **mindenütt** kapható:

1061 46—5

**A gróf Keglevich István-féle
promontori cognac-gyár igazgatósága Budapesten.**

MAGYAR-JELZÁLOG-HITELBANK.**Hirdetmény.**

A Magyar-Jelzálog-Hitelbank t. cz. részvényesei az **1892. márczius hó 29-dik napján délután 3 órakor** a bank helyiségeiben (V., Erzsébet-tér 9. sz. a.) tartandó

XXIII-ik rendes közgyűlésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság évi jelentése.
2. Az 1891. évi mérleg előterjesztése és a fölmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hovaforiditása iránt.
4. Az alapszabályok 12. §-nak módosítása, a záloglevél-biztosító-alapnak a törvény értelmében leendő felemelése tárgyában.

A részvények letehetők:

BUDAPESTEN: A bank főpénztáránál (V. Erzsébet-tér 9. sz. a.) és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál.

BÉCSBEN: Az Union-Banknál.

PÁRIZSBAN: A »Société générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France« című banknál.

Az igazgatóság.

Nagy képes árjegyzék
és bérmentve.

STERNBERG ÁRMIN
ÉS TESTVÉRE
hangszer-ipar
Budapest VII., Kerepesi-ut 36. sz.
Javítások pontosan eszközöltetnek.

Harmonikáról külön árjegyzék
kérendő. Mechanikai szalon hang-
szerekről külön képes árjegyzék.

1041 26—15

Budapest, 1892. Nyomatott az „Athenaeum” irodalmi és nyomdai r. társulat betűivel.

Meghívás

a „Pesti magyar kereskedelmi bank”

50-ik rendes közgyűlésére

mely 1892. évi márczius hó 24-én délután 6 órakor a bank helyiségében megtartatni fog.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő bizottságnak jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentvény megszavazása.
3. Az igazgatóság előterjesztése, a bank 50 éves fennállásának alkalmából.
4. Az igazgatóság javaslata a részvénytőke felemelése iránt, és ezzel kapcsolatban esetleg.
5. Az alapszabályok 3., 5., 38., 56., 60. ötödik kikezdésének, továbbá 71. és 73. és az ügyrend 100. és 102. §§-ainak módosítása.
6. Igazgatósági választások és a felügyelő bizottság megválasztása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21. §§-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei 3 hónappal a közgyűlés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogosulva van a közgyűlésben részt venni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíttetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesítése céljából a részvények, szelvényekkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi márczius hó 21-ig a bank értékpapírpénztáránál leteendő, hol is az 1875. évi XXXVII. törvény 198. §-a és az alapszabályaink 45-a értelmében a megvizsgált évi mérleg, a felügyelő bizottság jelentésével együtt 8 nappal a közgyűlés előtt átvethető.

Budapest, 1892 márczius 9-én.

Az igazgatóság.

Anglo-osztrák bank.**AZ ANGLO-OSZTRÁK BANK RÉSZVÉNYESEINEK****XXVIII. rendes közgyűlése**

1892. évi márczius hó 29-én este 6^{1/2} órakor az osztrák mérnök- és építész-egyesület termében (I., Eschenbachgasse Nr. 9.) fog megtartatni.

Tárgyak:

1. A vezértanács évi jelentése.
2. A számvizsgálók jelentése az 1891. évi zárszámadásról és e fölötti határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1891. évi mérleg szerint elért tiszta nyereség hovaforiditása tárgyában, továbbá a mérlegszerint külön tartaléknak a rendes tartalék-alapba átvitele iránti indítvány.
4. Az igazgatóság megválasztása.

Az Anglo-osztrák bank vezértanácsa.